

30MAY97

საქართველო

გ. მ. მ. მ. მ. მ.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

უტრნალ „ჯეჯილისა“

I გაზაფხული, ლექსი—დ. თომაშვილისა 3

II პატარა ტარიელი, მოთხრობა,—აკაკისა 5

III მოიპარა. ამბავი (თარგმანი),—განასი 17

IV ღრუბელი და ზღვა (მიბაძვა). ლექსი—შ. მღვიმელისა 24

V პატარა ლორდის თავ-გადასაეალი, თარგმანი—ე—გოსი . . . 26

VI გაზაფხულის სიმღერა, ლექსი,— თეოფ. კანდელაკისა 36

VII მარგალიტი, (დასასრული),—ილიკოსი 49

VIII ჯემს გარუილდის ცხოვრება. (შემდეგი)—ბატუასი 50

IX საკვირველებანი ბუნებისა, (ეარდი იერიქონისა)—ლ. აღნია-
შვილისა 56

X ქურდი და მღვდელი,—აღ. მ—შვილისა 60

XI ეარდი და მაყვალი,—ლიდიასი 61

XII შარადა, ხალხური, ანდაზები, სიტყვების გამოცანა 62

უტრნალი „ჯეჯილი“ 1897 წელსაც გამოვა ყოველ თვე, ე. ი. ხელის მომწერლები მიიღებენ წლის განმავლობაში 12 წიგნს —ექვსის მაგივრათ და უტრნალი მხოლოთ ერთი მანეთით მეტი ღირს. (თბილისში 4 მ. და ქალაქ კარეთ 5 მ.)

ჩვენმა სახელოვანმა მგოსანმა აკაკიმ აღგვითქვა, რომ დღეიდან ყოველ ნომერში მიიღებს მონაწილეობას.

საქმეაწვილს ნახატებანი

ქურონალი

3206

345
1897 ს

იზარდე, მწვანე ჯეფილო.
დაპურდი, განდი უნასო!..
ი. დ.

№ V

ფელიწადი მეჩვე

ბუილისი

სტამბა გ. დ. როტინიანცისა ||| Тип. М. Д. Ротвианца. Гол. ар., д. № 41.
1897.

Дозволено: пензурою Тифлисъ, 30-го Апрелья 1897 года.

საქართველოს ეროვნული ბიბლიოთეკა

საქართველოს ეროვნული ბიბლიოთეკა

საქართველოს ეროვნული ბიბლიოთეკის დირექტორის განცხადებით

საქართველოს ეროვნული ბიბლიოთეკა

გ ა ზ ა ფ ს უ ლ ი

წ გაჭკრენ დღენი გლოვისა —
სამთარს ეკვეცა ფრთებია!
ტურფათ იმოსვის ტეე-ველი,
ჭალები, გორა, მთებია.

ადიდებული მდინარე,
აქაფებულა ღრიალებს,
ზვირთებს-ზვირთებსე მოისვრის
ხან, თითქო ცეკვობს, ტრიალებს.

უოველი სული იხარის,
კრძნობს რაღაც ციურ შეებასა...
დაჭიკჭიკობენ ფრინველნი
ზენას უძღვნიან ქებასა;

ოთხფეს — ნადირნი ავლებენ —
ტეეებში შუკა-ქუჩებსა,
ფთხილათ კურდღელი ბუჩქებში,
თათებით იწმენდს ტუჩებსა.

ზატარა მწეპსი ჭალაში
 იძახის „დელი დელასა“
 და მუშა მხენელი გუთანზე
 დამღერის „ოროველასა“.

ოჰ!.. ბაღში ბუჩქი ვარდისა
 გაცოცხლებულა, ამდგარა,
 იმის ნორჩ ღერო-ულორტებში
 სიცოცხლის ძალა ჩამდგარა.

მწვანე ფოთლებით, კოკრებით,
 საამოთ შემოსილია;
 ბგერ უვაჟილიც გამლილა,
 კეკლუც ბუნების შეილია.

ცისა და ქვეყნის გამჩენო,
 ღმერთო, დიდება შენდაო!
 შენი ძლიერი მარჯვენით
 ქვეყანა დაგვიშვენდაო.

შორს, შორს გულ ცივო ზამთარო!
 წაგისდა ჭირნახულია,
 ზურმუხტის ტახტზე დაბმანდა
 კეკლუცი გასაფხულია.

საბავშვო ტარიელი.

იდი ხანია, ჩვენ გიმნაზიებში მისთანა გულის-
ყურიანი არავენ ყოფილა, როგორც პატარა
დიტო ცალქალამანიძე გამოდგა; ნიჭს გარდა,
ზნე-კეთილს, სწავლის ხალისიც დიდი ჰქონდა;
დიდსა და პატარას, ვინც კი იცნობდა, ყვე-
ლას უყვარდა და სულში იძვრებდა; როგორც
პირველი მოწაფე, კლასიდან-კლასში საჩუქ-
რებით გადადიოდა; მეოთხე კლასამდის ტო-
ლი არ ჰყოლია, მაგრამ აქ კი რალაც ალალ-
მა დაუქროლა; გუნება შეეცვალა, სწავლაზე
გული აიყარა, ახირებულობას მისცა თავი და
ადრინდელ დიტოსი ნიშან-წყალიც აღარ შერ-
ჩენია, თითქოს თვალი ჰკრეს და გაღალესო,
აღერლილი დადიოდა... სხვებზე კი გარეგნათ

აფათმყოფობისა არა ეტყობოდა-რა; ფერ-ხორცათ

კარგათ იყო და არც სიმსუქნე ჰკლებია, მხოლოთ საულეაშის ძირ-
ზე კი აქეთ და იქით ცერცვისოდენა სიწითლე დაჯდომოდა და ხმაც
ადრინდულათ აღარ უკრიალებდა, მკეცხათ გაბონებოდა, ცოტა
ნაძალადეობაც ეტყობოდა. შინაურები მაინცა და მაინც დიდ ყუ-
რადლებას არ აქცევდენ, „არაფერია, მოზარდე, ამ ხანში ასე იცი-
სო, სანამ ამისთანა დარებია, ტყე და ველსა ჰყავს წატყუებული, თა-
ვის ნებაზე ველარ ასვენებს და მისი ბრალიაო! ზამთარი რომ შინ
შამოდენის, მაშინ ისევე ისე ძველ კალაპოტში ჩადგებაო“. ასე ჰფიქ-
რობდენ, მაგრამ გაუცუდდათ იმედი: ზამთარში უფროც გაჭირვეულ-
და ყმაწვილი; ნადირობის ჟინმა აიტაცა და დილიდან საღამომდე,

რალი კი სასწავლებელს თავს დაანებებდა, სულ გარეთ იყო. იმ პატარა ჩიტუნებს, აღრე რომ ისე უყვარდა და ებრალებოდა, ახლა, სადაც კი შეიგულებდა, მოსისხარ მტერივით მუსრს ადენდა. ერთხელ ახირხლა თავის ნანადირევი, დაიჭირა ხელში და გასწია მეზობლისაკენ; იქ, ერისთვის ოჯახში, პატარა, ათი წლის მეგობარი თინა ეგულებოდა და იმასთან მიჰქონდა ძღვნათ. პირ-და-პირ შევიდა ოთახში, მაგრამ ვერაინ დაინახა, თუმცა აქეთ-იქით კი თავ-მომწონეთ იყურებოდა. უცბათ ფარდა შეიჩხა, გამოჰყო თავი დამალულმა თინამ და „ჭიტა“-ო! მიაძახა. ჯერ გაეცინა დიტოს, მაგრამ ბოლოს მოიკმუხენა სახე და უეცრათ დაეშვა ძირს, გაინართხა გულ-შეწუნებული. თინამ დაიკივლა; მის კივილზე უფროსები შამოცვინდენ და გულ-შეწუნებული ბავში რომ ნახეს, მისცივდენ, ბევრი უსრისეს ცხვირი და ყურები, წყალიც ბევრჯელ გადაასხეს თავზე, მაგრამ არა ეშველა-რა. მართალია, ყოველთვის, როცა კი ცივი წყალი ესხურებოდა ხოლმე, შემკრთალი თვალებს ახელდა, მაგრამ ისევ ისე ხუჭავდა და ნაბაედა. ბევრი მეცადინეობის შემდეგ, რომ ველარა მოუხერხეს-რა, ერისთვიანი იძულებული შეიქნენ, შინ გაეგზავნათ ხელში აყვანილი ყმაწვილი. ახლა კი გამოაჰყიტეს დიტოს სახლში თვალები, შეიცხადეს და ერთმანეთს დაუწყეს საყვედური, არა, შენი ბრალია და არა, შენია; ცოლი ქმარს ამტყუნებდა: „შენ მომიკალი შეილი, შენი ბრალიაო! იძახოდი, არა უშავს-რა, გაივლისო და მე, მზე-ბნელმა, დაგიჯერეო“. — „ჩემი კი არა, შენი ბრალიაო! — პასუხს აძლევდა ქმარი, — მიგიშვია მის ნებაზე თითის სიგძე ბავში, დარბის აქეთ-იქით ამ დიდ თოვლში! ჩიტების დევაში ამოდის სული და ველარას გებულობსო, გაცივდებოდა აბა რა მოუვიდოდაო!“ ბევრი იწუწუნეს, ბევრი ითავცემეს და ბოლოს, გული რომ იჯერეს, აფრინეს, აქეთ-იქით კაცი ექიმზე. ექიმებიც მოვიდენ, გაშინჯეს ყმაწვილი, ხან მუცელზე დაადგეს ყური, ხან გულ-მკერდზე, ხან ზურგზე, ხან სად და ხან სად; ცდა არ დაუკლიათ, მაგრამ ყველამ კი სულ სხვა-და-სხვა გვართ გამოიკვლია; ერმა თქვა: ჭია მოარე-

უიო, მეორე ამტკიცებდა, ჩუმი, ჩაყოლილი ციფების ბრალიაო, მესამემ გულის სისუსტეს მიაწერა, მეოთხემ კუჭს და ამ გვართ ყველამ თავისებური რეცეპტი დასწერა და მითი გათავდა საქმე. ავთამყოფს თვალის დასანახავათაც არ მიუკარებია მათი წამალი და დღემამას მხოლოდ იმას ეხვეწებოდა, სისხლი გამართეთო. უკვირდით მისი ახირებული ჭინიანობა და აღარ იცოდენ რა ექნათ. საქმლის მადა კარგი ჰქონდა ბავშს, სიცხეც არ ეტყობოდა, მხოლოდ სუსტად იყო მიგდებული და წამ-და-უწუმ ოხრავდა. ხან და ხან, როცა იმასთან აღარავინ იყო ხოლმე, წამოჯდებოდა და რაღაც შეფერებულის ღიმილით ბუტბუტებდა: „სევდა რამე შემომყრია, სამკურნალო არა მჭირს-რაო“.

ნაცნობებმა დრო იზოვნეს, მიდიოდენ ავთამყოფის სანახავად და მთელი დღით რჩებოდენ, რომ გამწარებული დედა ენუგეშებიათ; სადაც კი გაეგონათ რომელიმე სოფლის ექიმის სახელი, ყველაზე უთითებდენ და არწმუნებდენ: ვიცით რომ ის მოგირჩენსო, მაჩივლთანაც კი მიასწავლეს; ამასობაში რამდენიმე დღემ გაიარა და დიტოს კი მაინც არა ეტყობოდა-რა.

ერთ კვირა საღამოს ერისთვის ცოლი შებმანდა სანახავად და პატარა თინაც თან მოჰყვა; შემოდგა თუ არა ოთახში ფეხი, ავთამყოფმა მოიხედა და გამოცოცხლდა. „ღმერთმა ნუ მომაკლოს შენი იმედი და ნუგეში; დიდი ოჯახის შვილი ბრძანდები, დიდი ბედნიერი და ფეხიც ბედნიერი გაქვსო! სწორეთ შენ ფეხზე მოიხედა და გამომირუნდა შვილიო!“ ეუბნებოდა მასპინძელი სტუმარს, და მართლაც, დიტო წამოდგა ზეზე; ხელ-პირი დაიბანა, ტანთ ჩაიცვა და მარჯვეთაც გაიარ-გამოიარა. მთელი ის საღამო ერთად გაატარეს იმან და პატარა თინამ... ის იყო და ის! იმ დღიდან იმას აღარა ტყენია-რა, მხოლოდ უჩვეულო ახირებულობა კი თან და თან უფრო ეტყობოდა. რა იყო მიზეზი? რა და „ვეფხის ტყაოსანი!“.

დიტო ახალი გადასული იყო მეოთხე კლასში, რომ „ვეფხის ტყაოსანი“ ჩაუყარდა ხელში და მისმა მომხიბლავმა შინაარსმა, უფრო

ზღაპრულმა მხარემ, ისე გაიტაცა, რომ მეორე დღემდე თავი აღარ აუღია, აღარც კამა მოჰგონებია, აღარც სმა და აღარც ძილი. იმ დღიდან თავსა და გულში სულ „ვეფხის ტყაოსნის“, გმირები უტრიალებდნენ. დმერთმა ნუ ქნას, თუ ერთ დროს მეც ტარიელი არ გაეხდეთ. ჭანა მე კი ვერ მოვახერხებ გმირობას? – ამბობდა თავისთვის დიტო. ამ სურვილმა ისე წაიტყუა, რომ ერთ თვეს შემდეგ თავი მართლა ტარიელათ წარმოიდგინა, უღვაშებს იპუწკნიდა, ხმას ძალას ატანდა სიარულის დროს ფეხს მძიმეთ, ღინჯათ ადგამდა და ყოველგვარ თავის ქცევას ტარიელისას უტოლებდა გუნებაში. დარწმუნდა, დარწმუნდა, რომ მართლა ტარიელი იყო! ახლა საჭირო იყო მხოლოდ, რომ სადმე სამეგობროთ შეჰყროდა ავთანდილ-ფრიდონს და ნესტან-დარეჯანიც გამოსჩენოდა. შემთხვევამ ხელი მოუშარტა; ერთ დღილას, აღრე, როცა გიმნაზიაში მიდიოდა, დაინახა, რომ მეორე მხრით პატარა ქალებიც სასწავლებელში მიდოდა; წინა ღამის ნა-აფდრევი იყო და შუა ქუჩაში ნიაღვარი იდგა; პატარა მოწაფეები გაღმა გასასვლელათ ქვიდან ქვაზე ადგამდნენ ფეხს, რომ მშრალათ ფელოთ; ზოგიერთებს უხსლტებოდათ ფეხი, ჩაჰკრავდნენ ხოლმე წყალში და მაშინ სხეების სიცილს ბოლო აღარა ჰქონდა. იმათში ერთი პატარა, ათი წლის, ღამაში გოგონა ერია; იმას კი ორივე ფეხები აუხსლტა და ჩაეარდა წყალში; ამხანაგებმა სიცილი დაატანეს, მაგრამ პატარა დიტომ კი უცბათ გასტყორცა განზე წიგნებით გატენილი ჩანთა და მიაშურა. წყალი კოჭებამდის თუ შესწვდებოდა, მაგრამ დიტომ მაინც მღელვარე ზღვათ წარმოიდგინა, ჩაწვა შიგ და ხელებსა და ფეხებს აპარტყუნებდა, ვითომ ეცურავო. მაყურებლებს ეგონათ, თუ ისიც წაიქცაო და მოუმატეს სიცილ-ხითხითს; მცურავს მათთვის ყურადღებაც არ მიუქცევია, სულ მუცლის ხონვით მივიდა წყალში ჩამჯდარ პატარა ქალამდის, მოჰკიდა ხელი და გამოიყვანა გამოღმა, მერე წიგნები და კალოშები ამოუღო წყლიდან, ურჩია შინისკენე დაბრუნება და თვითონაც, როგორც მხსნელი და მფარველი, თან გაჰყვა.

პატარა გოგო გამოდგა ერისთვის ქალი, თანა. ერისთვისას რომ გაწუმპული ბავში ნახეს და მიზეზიც შეიტყეს, ქალს ტანისამოსი გამოუცვალეს, დიტოსაც გაუმშრალეს, მადლობა უთხრეს და გაისტუმრეს. ამ დღიდან დაიწყო მათი ნაცნობობა და ხშირათა ცხედედენ ხოლმე ერთმანეთს. „ესეც ხომ შენი ნესტან-დარეჯანიო!“ ფიქრობდა დიტო და სიხარულით თავს ზეცას აჭერდა. თავის აზრი და რწმენა ნელ-ნელა პატარა მეგობარსაც შეატყობინა; წაუკითხა „ვეფხისტყაოსანი“ და იმდენი ეჩიინა, რომ გულში ძალა-უნებურათ შეჭგვარა ნესტან-დარეჯნობა; იმ სახლშივე მცხოვრებ მესარეცხეს პატარა გოგოსაც ასმათობა აკისრებდეს. გიმნაზიაშიაც დიტომ ერთი ამხანაგი გაიათინა დილა და ფრიდონიც უნცროს კლასში გაიჩინა და გაიმართა პატარა მეგობრებს შუა ნამდვილი ნესტან-ტარიელობა... დიტო ისე გატაცებული იყო სურვილით, რომ „ტარიელი“ ღამიძახეთო, ეუბნებოდა თავის ახლო მეგობრებს.

ჩიტები რომ ძღენათ მიიტანა, იმ დღიდან მაინც იჭვი აღარ ჰქონდა თავის ტარიელობაზე;—ჩვენ ორივეს თავ-გადასავალი ერთი და იგივეაო,—ამბობდა;—მოუმატა თავ-გასულობას, მეზობლებს თავს აბეზრებდა. იმ უბანში, სადაც ცალქალამანიძის ოჯახი იყო, მოსვენება აღარაღვის ჰქონდა მისგან; კატა არსად გავედებოდა, ვისიც უნდა ყოფილიყო, თვალს მოჰკრავდა თუ არა, გამოუდგებოდა, დაიჭერდა, ხან ჰკოცნიდა და ხან კედელს ახლიდა, ვითომ და ტარიელის ვეფხ-ლომებიოა. პატარა ლეკვებსაც აწვალებდა, დიდ ძაღლებს კი შორიდან ესროდა ხოლმე ქვებს; პატარა ბიჭებს, რომელსაც კი დაიბრიყვებდა, უმიზეზოთ და უწყალოთ ანარცხებდა მიწაზე; დიდებს ერიდებოდა, მაგრამ გულში მაინც ამბობდა: ნეტავი ერთი ხელს მომკიდებდენ, რომ ისინი ყირაზე გადვიყვანო, გადვებრუნო, დაბლა ზურგით მტვერი ვახვეტინო და მალლა ვარსკვლავები ვათელეფინო... ამას დაკრახაბებით კი არ ამბობდა, მართლა ეგონა! იჭვიმებოდა, იბერებოდა და სწავლაში კი თან და-თან იჩუტებოდა. ამ ხანებში თინამაც აიცრუა გული სწავლაზე. მისმა მასწავლებელმა

ქალმა შესჩივლა ერისთვის კნენინას, თქვენი ქალი აღარ სწავლობს და ეს სულ დიტოს ბრალიაო, მეტათ ხშირათ მოდის თქვენსა, თამაშობენ, ცვლქობენ და ველარას ასწრებენო.

კნენინამ იუცხოვა: — ჩემი ბრალია, რათ მივეცი ნება, რომ ვილაც ცალქალამანიძის შვილს ჩემ ქალთან ტოლ-ამხანაგობა დაეჭირაო, — დაიკრა მუხლებზე ხელი და ბძანა დიტოს დათხოვა. დიტომ რომ გაიგო, მწარე ცრემლები დაღვარა, მაგრამ თავი მაინც მალე ინუგეშა მით, რომ რადგანაც ტარიელი ვარ, მისი ჭირიც უნდა ვიტვირთო და უბედურება ავიტანოო. დემორჩილა შავ ბედს და წამლა-უწუმ ბუტბუტებდა: „შორით ბნედა, შორით კდომა, შორით დაგვა, შორით აღევა“...

ამაობაში ერთმა-ორმა თვემ გაიარა; მეგობრებს ერთმანეთი აღარ უნახავთ, თუმცა პატარა თინა მის გუფერნანტს ხშირათ დაჰყავდა ხოლმე სალამოობით აქეთ იქით ბაღებში. უფრო ხშირათ კი ვერისაკენ, სასაფლაოზე. მოთმინებიდან გამოსულმა თინამ აცნობა დიტოს, თუ არ დაგვიწყებიაო, ვერის საფლაოზე გამოდი ხოლმე სალამოობით და, ერთხელაც იქნება, იქ მნახავო. ეს იყო პირველი წერილი, თინასაგან მიწაწერი, თუმცა რუსულათ, მაგრამ მაინც მისი ხელით დაწერილი. კინალამ გაგიჟდა სიხარულით დიტო; გულზე დაიდვა უსტარი და ზედ სიხარულის ცრემლები დაღვარა. წამლა-უწუმ საათს დაჩერებოდა, წამი საათათ ეჩვენებოდა და საათი დღეთ, ძლივს მოესწრო სალამოს და გასწია სასაფლაოსაკენ; იქ მართლა დაინახა თინა, მისი გუფერნანტი და ერთი ვილაც უცხო ახალგაზდა, და წინ შეეფეთა ვითომ უცაბედათ... პატარებს იამათ ერთმანეთის ნახვა; ქალმა უთხრა ბავშვებს, თქვენ აქ დარჩით, ითამაშეთ, ჩვენ კი ქვეითკენ წაკალთ, სასაფლაოს ქვების დასათვალიერებლათო, გამოუყარა ხელი მკლავში ახალგაზდა ვაჟს და გადაუხვიეს განზე. დარჩენ პატარები მარტო; ერთ ხანს შეჩერდენ ხმა-ამოუღებლათ, მერე ხელი მისცეს ერთმანეთს და აკოცეს, დასხდენ იქვე საფლაოვის ქვაზე და იწყეს საუბარი. დიდი ხნის უნახავებს ბევრი ჰქონდათ სათქ-

შელი და ერთმანეთს აღარ აცლიდენ ლაპარაკს... იმდენი იტიტინეს, რომ დაღამებამ მოატანა და უფროსები კი ჯერ მაინც არსადა ჩანდნენ. თინას გულში შიში შეეპარა, გამოუტყდა ღიბოს და უთხრა: წაიდეთ, ჩვენები მოჰქვებნოთ, დაეუძახოთო! ღიტომ მეღაღურათ გადაიქნია თავი და უსაყვედურა.

— ჰაი, ჰაი, რისა გეშინია? მე აქ არა ვარო? მთელი ჯოჯოხეთიც გარს მოგვადგეს, მაინც გაუმკლავდები, მოვიგვრებ და შენ კი არას გაგიჭირებო.

ჯოჯოხეთის ხსენებაზე თინა უფრო შეკრთა და ღიტოსაც თვალები გაუდიდდა... ერთი კიდეც მოიხედა უცბათ უკან. პატარა ქალი მაინც არ მოეშვა და დააპირეს წასვლა; წასვლისა და გამოთხოვების წინეთ ფიცი დასდგეს, ერთმანეთს არ ეუღალატოთ და ჩვენც ნესტან-დარეჯანსა და ტარიელასავეთ ჭირი და განსაცდელი ავიტანოთო.

— ეინც გასტეხს ფიცს, — თქვა ღიტომ, — იმას მოხედეს შიგ გულში ცხელი ტყვიაო.

— აგრე იყოს! — გაიმეორა თინამ, — ცხელი ტყვიაო!

ეს რომ თქვეს და გაათავეს, ზედ ბეჭდის დასმაც მოინდომეს და მიიწიეს ერთმანეთთან საკოცნელათ. სწორეთ ამ დროს საფლავიდან ამოიძახა ვილაცამ, „ტყვიაო“; ბავშვები შეკრთენ, აქეთ-იქით მიიხედ-მოიხედეს, ვერაფერ დაინახეს, იფიქრეს, მოგვეჩვენაო, მაგრამ კიდეც გამოისმა ხმა სამარიდან სამჯერ ზედი-ზედ: ტყვია, ტყვია, ტყვიაო!.. ახლა კი ფერი ეცვალათ პატარა გმირებს; თინას გული შეუწყუბდა, ღიტო დაფრთხა, იკადრა ტარიელობაზე ხელის აღება, დააფიწყდა მისი ნესტან-დარეჯანი, მიატოვა ზე მოჰკურცხლა ყვირილით; — გვიშველეთ, მკვდრები გაცოცხლდნო! — მის ყვირილზე მოიჭრენ სასაფლაოს მცველი, ფრანკუზის ქალი, ახალგაზდა კაცი და ერთი-ორი კიდეც სხვაც, იქ, ახლოს მყოფი: მოასურსუმაღლეს გულშემოყრილი თინა, დაამშვიდეს ღიტო და მერე გამოჰკითხეს: რა ამბავია, რამ შეგაშინათო. ბავშვები ხმის კანკალათ ძლიეს იმეორებდნენ, კვდარი გაცოცხლდაო... გაუკ-

ვირდათ. სასაფლაოს მცველმა თქვა: აგერ ორი კვირაა, რაც ეს მკვდარი აქ დამარხეს და ახლა მოაგონდა გაცოცხლებამ? ახლოგანდა კაცმა უპასუხა, შეიძლება საღათს ძილით იყო შეპყრობილი და ახლა გამოიღვიძაო. გადააბრუნეს საფლავის ქვა და რა ნახეს? თვალგამოკუსული ბაყაყი წამოცუტკუთლიყო ქვას ქვეშ და იძახოდა, „ყვია“-ო. დიდებმა სიცილი აიტეხეს, მაგრამ პატარებს კი ძვირათ დაუჯდათ ეს შემთხვევა; თინას იმ ღამეს სიცხე მისცა, კინაღამ ანთებათ გადაექცა და გათენებამდე აბოდებდა ტარიელს, ლომებს, დიტოს, ბაყაყს და სხვებს. დიტოს, გარდა სირცხვილისა, არა დამართნია-რა, მაგრამ ერჩია კი, რომ აფათაც გამხდარიყო და კიდევ მომკვდარიყო!—რალა ვარ ახლა და რა სახსენებელიო? ჩემი თავი გმირთა-გმირი მეგონა, ტარიელობას ვჩემობდი და ნაცარ-ქექია კი გამოვდექიო? რას იტყვის თინა და რალა პირით შევხედო, რომ მთელი ჯოჯოხეთის მოგვრებას ვპირდებოდი და ერთ ბაყაყს კი შეეუშინდი, მიუბატოვე გულ-შეწუხებული მეგობარი და გავიქეციო! ისეთ მწუხარებაში ჩავარდა, რომ სირცხვილით თავს ველარსად ჰყოფდა. ამ ჭირს ზედ კიდევ უარესიც დაერთო: ავთანდილმა უღალატა და გამოამქლავინა ტოლ-ამხანაგებში მისი საკულა-ბზიკო თავ-გადასავალი. ამხანაგებმა აიგდეს საცინათ, აიბუეს და მოსვენებას აღარ აძლევდენ:—ბატონ ტარიელს გაუმარჯოსო.—ეტყოდა ხოლმე ერთი.—რასა იქს თქვენი ნესტან-დარეჯანიო? ეკითხებოდა მეორე.—სულ გაწყვიტე ლომ-ვეუხებო, თუ კიდევ დარჩენო?—დასცინოდა მესამე. საბრალოს სირცხვილით პირი უშრებოდა, ნერწყვის ველარ ჰყლაპავდა და იყო თავისთვის ჩუმათ. ისეთ სინანულში ჩავარდა, რომ აღარ იცოდა, რა ექნა; თარეტი ესხმოდა, კლასში ტყუილა იჯდა, აღარათრისა აღარა გავებოდა-რა... დარჩა იმ წელიწადს მეოთხეშივე. —მადლობა ღმერთს.—ჰტიქრობდა,—ეს უსიამო ამხანაგები მაინც მომშორდენ და ეგებ მოვისვენოო... გაუტრუედა იმედი! ახლებმა უარესი დღე დააყენეს. აუტანელი იყო მისი მდგომარეობა; სახლში შინაურები უჯავრდებოდენ, კლასში ტოლები იგდებდენ სასაცილოთ და მასწავლებლებიც ისე

უყურებდენ, როგორც ფუჭსა ზ გამოუსადეგარს ახალგაზდას. განიზრახა თავის მოკვლა, მაგრამ ჯერ კიდევ ყოყმანობდა, არ იცოდა, რა გზა აერჩია, ხეზე ჩამოეხრჩო თავი, თუ წყალში გადაეარდნილიყო.

სადაც ღიტო სწავლობდა, იმ გიმნაზიაში ერთი ახალგაზდა ქართველი მასწავლებელი იყო, რომელიც სხვებს არა ჰგავდა; ის მიტომ კი არ მსახურებდა, რომ ჯამაგირი აეღო და უფროსების გული მოეგო, თავის პირ-და-პირ მოვალეობათ თელიდა, რომ ნორჩ მოწაფეების გულში კეთილი სურვილი აეძრა და ახალგაზდას სწორ გზაზე დაეყენებინა. ის ძალიან აკვირდებოდა საბრალო ღიტოს ყოფა-ქცევას და სხვებს რომ აბუებული ჰყავდათ, ის სიამტკილობით და მამა-მეიღურათ ექცეოდა; ღიტო აფასებდა მის ყურადღებას, სულით და გულით უყვარდა მხოლოდ ის ერთათ-ერთი კაცი და რომ გადაეხადა რითიმე მისი სიკეთე, მის საგანს საუცხოვრათ სწავლობდა, მაშინ როდესაც სხვებისას ყურადღებასაც აღარ აქცევდა. ბევრჯელ საკმაო იყო ხოლმე იმ მასწავლებლის ერთათ-ერთი აღერსიანი სიტყვა, რომ გაბოროტებული ღიტო კარგ გუნებაზე დაეყენებია. ერთ საღამოს დაიბარა სახლში; ღიტოც, რასაკვირველია, სინარულით მივიდა მასთან; მასწავლებელი ისე კი არ დაუხვდა პატარა სტუმარს, როგორც უფროსი უნცროსს, ამხანაგურათ მიიღო, მოისევა გვერდით და იმდენი ელაპარაკა სხვა-და-სხვა საქმეებზე, რომ სულ დაავიწყდა ბავშვს თავისი ეინაობა. პატარა სტუმარმა წარმოიდგინა, რომ ჩემ ტოლ-მეგობარს ეუზიერ გვერდითო, გაიხსნა ნელ-ნელა გული და თითო კაკლათ უამბო თავისი თავ-გადასაეალი. მასწავლებელი გულ-დაგულ უსმენდა, ერთხელაც არ მოსვლია ღიმილი მის კუდაბზიკობაზე და რომ გაათავა, თვალ-ცრემლიანმა ბავშვმა თავისი მწარე ამბავი, ჰკითხა:—მერე რა არის მანდ სასიროცხო და სასინანული? ძალიან კარგი სურვილები გქონია და კიდევაც ეცადე, რომ შენი გაზრახვა შეასრულოო! ის ახალგაზდა, რომელსაც ტარიელი არ მოწონს, არ ცდილობს, რომ მას მიჰბაძოს, ჩალათაც არა ღირს და მისგან სახეიროც არა გამოეა-რაო. ტარიელ-ავთანდილობა რა

დასაძრახისია? შენ მხოლოდ შემცდარხარ, სხვა გზით წასულხარ, თვარა კარგის მეტი არა ჩაგიდენია-რაო. გოაცებულ დიტოს ეგონა, რომ ესეც დამცინისო და მიაჭყიტა თვალები.—ჩემო პატარა მეგობარო,—განავრძო მასპინძელმა, ტარიელ და აეთანდილები ყოველთვის და ყოველგან ყოფილან და არიან კიდევ საჭირო. ის ხალხი, რომელიც ტარიელ-აეთანდილებს ვერ წარმოშობს და ვერ გამოზღვის, ხალხთაც აღარ იხსენება, უბედურია და გაჭკრება დედა-მიწის ზურგზე; ჩვენ ქვეყანას ღმერთმა აშოროს ეს ხედრი, ეყოფილვართ და კიდევ უნდა ვიყოთ. ერთი საუკუნე მეორეს აღარა ჰგავს, დრო სხვა-და სხვა არის და ამიტომაც გმირები თავ-თავის შესაფერი ჰყავთ. აღრინდელი, რუსთველის დრო სხვა იყო და ახლანდელი, ჩვენი, კიდევ სულ სხვაა, ერთმანეთს აღარ ჰგვანან ფერ-შეცვლილობით; მაშინ ფიზიკურ ძალაზე იყო ყველაფერი დამყარებული. მახვილ—იარაღით შემოგვევოდა ქვეყანას მტერი და თუ დამხედვრათ ტარიელ-აეთანდილები ვერ მიეგებებოდნენ ფარ-ხმალით, რალა გადაარჩინდა ქვეყანას? მაშინ ვაჟკაცობა და მკლავის ძალა საჭირო იყო, მტაცებლობისა და სისხლის ღვრის დრო იყო, დღეს კი სწავლა-მეცნიერებაზეა ყოლიფერი დამოკიდებული, მკლავის ძალა, გრძობა-გონების ძლიერებათ შეიცვალა, ფარ-ხმალის ადგილი ენამ დაიჭირა და შეილდ-ისრისა—საწერ-კალამმა.

— მაშ დღეს ტარიელები აღარ არიან საჭირო? — დაეკითხა ცოტა გულ-დაწყეტილი დიტო,

— უფროც! უფროც! — უპასუხა საჩქაროდ მასწავლებელმა, — მართალია, დღეს გარეშე მტრები აღარ გვესვებიან, ველარც ქაჯებს ეხედავთ და ველარც ხატაველებს, მაგრამ ის უგნურება და უმეცრება, რომელიც ჩვენ ხალხს გარს არტყია, იგივე ქაჯები და ხატაველები არ არიან? ქვეყნის ბედნიერება, თავისუფლება, ეს ყოველი ერის „წმიდათა-წმიდა“ უგნურებასა და უმეცრებას რომ ჩაუგდია ხელში, იგივე ნესტან-დარეჯანი არ არის, ქაჯეთის ციხეში ჩამწყვდულნი? გამოხსნა უნდა და თუ ტარიელ-აეთანდილ-ფრიდონები

როდესაც შენ თითონ სწორ, სატარიელო გზაზე დადგები და ბაყაყით შემინებულ ნაცარ-ქექიას აღარ ეგვანები, მაშინ გადაეცი და ისიც უფრო დაგიჯერებს.

პატარა მოწაფე ალტაცებით ისმენდა მოძღვრის სიტყვებს და ტანში რაღაც უჩვეულო სანეტარო ქრუნტელი უვლიდა, მივარდა უცბათ და მოუწდომა თვალცრემლიანმა ხელებზე კოცნა, მაგრამ უფროსმა აღარ აცალა, მიიკრა გულში მტირალი ბავში და, ტკბილათ მომღიმარი, თავზე უსვამდა ხელს. ამ ერთმა წამმა შესცვალა სამარადისოთ დიტოს ბედი. სასიკვდილოთ თავგადადებული ბავში გამობრუნდა, გამოცოცხლდა და გაუსვა სწავლას ხელი; ბევრ ხანს აღარ გაუფლია, რომ დაკარგული პირველობა დაიბრუნა; უკვირდა ყველას და მიზეზი ვერ გაეგოთ; იცოდა მხოლოთ ორმა ამ მიზეზის საიდუმლო, დიტომ და მისმა საყვარელმა მოძღვარმა.

დიტომ ოქროს მედლით გაათავა გიმნაზია და გაიგზავნა უმაღლეს სასწავლებელში სახელმწიფო ხარჯით.

ერისთვის ქალი რაღა იქნა? იმანაც გაათავა საქალებო გიმნაზია, მაგრამ მერცხ სწავლისთვის თავი არ დაუნებებია. თავის სამშობლოს დაუღვა გრძნობა გონება და რომ მისი ქვეყნის წარსული და მომავალი უკეთ გაეთვალისწინებია, შეისწავლა დედანა, ისტორია, რამდენიც კი შესაძლო იყო, ლიტერატურა და სხვანი. სულ იმის გამოკვლევაში იყო, თუ რას აკეთებდენ ჩვენი ძველი დედები — რა ხელ საქნარი იცოდენ და როგორ ცხოვრებდენ, რომ მათი მიბაძვით ახალი დროის შესაფერათ ისიც მათ კვალში ჩამდგარყო. სახელი გაითქვა; გამოუჩნდნ საქმროები, ჯინჯილებიანი გვარის შვილები, მაგრამ თინა უარზე იდგა; „თუ კაცი თვითონ არ ეარგა, ცუდია გვარიშვილობა!“ ამბობდა გუნებაში და თანვე მოიგონებდა ხოლმე ცალქალამანიძეს. „მისმან მზემან უმისოსა არვის მიხედეს მთვარე მისიო“.

მ ო ი ზ ა რ ა

(თარგმანი)

ასწავლებელმა კლასის ოთახში შემოსვლის-
თანავე შენიშნა, რომ იქ რაღაც ამბავი მო-
მხდარიყო. მოსწავლე ქალები და ვაჟები გრო-
ვით შემოხვეოდნენ ვიღაცას და ცხარეთა და ხმა მადლათ
ლანჩარაკობდნენ; ეველას გულ-მოსულობა ეტეობოდა, ადა-
მიანი ვერაფერს გაიკებდა. აშკარა იყო მსოფლით, რომ
ეძაწვილები ვიღაცას უწერებოდნენ და ჰკიცხავდნენ. დანა-
ხეს თუ არა რამდენიმე მათგანმა მასწავლებელი, შეისვე
ფურჩული გაისმა: მასწავლებელი მოვიდა, მასწავლებე-
ლიო. ეძაწვილები დაწუნარდნენ; მასწავლებელი მივიდა მა-
თან და ჰკითხა:

— რა დაგეძმართათ, რა ამბავია?

ეველა ხმა-გაკმენდილი იყო და ერთ სკამს არ შორ-
დებოდა; ამ სკამსე იჯდა სონა. სონა სოფლის მწერალის
შვილი იყო; სასწავლებელში წელს შემოვიდა: მამა მისი
თავის სიცოცხლეს სულ ღოთობაში ატარებდა და ამი-
ტომ ცოლ-შვილი დიდ გაჭირვებაში ჰყავდა. სონას თავი
ძირს დაეხარა, თვალები მაგიდასათვის დაეშტერებია; მის
გამხდარ ჭორფლიან სახეს ნაცრის ფერი დასდებოდა; სე-

ლები მაკიდასათვის მოეჭიდა, თითქოს ეშინია, ძალათი არსად წამათრიონო.

მასწავლებელი კიდევ დაეკითხა შეკვირდებს:

— რა დაკემართათ? რა მოხდა?

— აი სონამ... დაპირა თქმა ფოსიამ, მაგრამ სიცილი წასკდა და ვეღარ დააბოლოვა.

ფოსია მეტათ ჯანმრთელი, ცქრიალა გოგონა იყო; — სახლიდან სასწავლებელში ეოველთვის კემრიელი საუხმე მოჰქონდა სოლმე. თუძცა ცუდათ სწავლობდა, მაგრამ ძალიან მხიარული ხასიათისა იყო; ლაპარაკის დროს სულ იცინოდა.

მასწავლებელმა ჰკითხა:

— რაი სონამ?

— რაი და ჰური მომპარა — დააბოლოვა ფოსიამ და დაიწყო ხარხარი; მისი ჰატარა თვალები სიცილისაგან მსუქან ლოყებში ჩაიმაღენ.

ამ ამბავმა მასწავლებელი ძალიან გააოცა და გააკვირვა. სასწავლებელში ეს არასოდეს არ მომხდარა. მასწავლებელმა იცოდა, რომ ზოგი ემაწვილი სახლში, სკოლაში შემოსვლამდე, მეტათ ცელები და ქურდ-ბაცაცა იყო, მაგრამ სასწავლებელში ამ გვარი საქციელა ჯერ არავის გამოუჩენია. სონას შესახებ სომ არავითარ ეჭვს

არ იღებდა; მას სონა მეტათ მშვიდი და უბოროტო ბავ-
ში ეგონა.

მასწავლებელმა შესედა სონას და ჰკითხა:

— მართალია?

სონა ხმას არ იღებდა და უძრავათ იჯდა, თითქოს
გაქვავებულაო. მასწავლებელი მიხვდა, რომ ფოსნია მარ-
თალს ამბობდა.

ფოსნიამაც წამოიგრძელა ენა:

— ზირველათ ხომ არა მზარავს, რამდენჯერმე მოუ-
ზარავს მაგას ჩემთვის ჰური, დავდებ თუ არა აბგას, მა-
ინფე მოიზარავს. მე ხმას არ ვიღებდი, მაგრამ დღეს ჩე-
ის თვალით დავინახე, როგორ გამოიღო ჰური ჩემი აბ-
იდან, გაიქცა გარეთ, მოეფარა ხეს და ჭამა დაუწყო. მე
რომ მივედი იქ, მაგას ძალიან შეეშინდა: ოღონდ მასწავ-
ლებელს ნუ ეტყვი და ნახატს მოგიტანო.

მასწავლებელმა კიდევ ჰკითხა:

— მართლა სონა?

სონა ხმას არ იღებდა. ერთმა უფროსმა შეკირდმა,
რომელიც ჭკუა-ხეპრე და შეუბრალებელი გულისა იყო,
დაიწყო ბრიფუელათ ლაზარაკი:

— რაღა კითხვა უნდა? არ ეტყობა, რომ მართლა
მოუზარავს? კარგი ხელობა დაუწეია—ქურდობა! რაღა
ლაზარაკი უნდა, —სკოლიდან გამოაკდეთ,

შეკირდებმა დაიძახეს:

— უნდა გამოგდოთ, უნდა!

— რათა? მშვიდის სმით დაეკითხა მასწავლებელი.

— იმიტომ რომ ეგ ქურდობს და თქვენ ან ჩვენ ან სხვას დასწამებთ ცილს. თქვა ზოგმა.

— თუ ქურდობა დაიწვეს, სკოლაში ველარაფერს ველარ მოიტანს ადამიანი, — განაკრძეს სხვებმა.

— განა კარგია, ქურდები რომ დაგვიძახონო? ამბობდენ დანარჩენები.

ამაზე მასწავლებელმა მიუგო ვეკლას:

— ემაწვილებო, თქვენ კიდევ გარდაწვევით სონას სკოლიდან გამოგდება და ის კი არ იცით, საქმე რაშია. შეიძლება, სონა სრულიადაც არ იყოს დამნაშავე; მაგასაც უნდა გამოგკითხოთ.

მოზრდილმა შევირდმა კიდევ დაიწყო:

— რაღა გამოკითხვა უნდა, ისეც ეტყობა?

მაგრამ სხვებმა მიაძახეს;

— გაჩუმი, მასწავლებელი მართალსა ბრძანებს; მაინც უნდა ვიცოდეთ, სონა რას იტყვის.

ვეკლას სონასკენ მიბრუნდა, ვეკლამ მას მიანერო თვალები. ვეკლას ელოდა, რას იტყოდა; მაგრამ ის გაქვავებულიხვით იჯდა. მოკუნტულიყო, თავი და კისერი ძირს დაესარა, ბეჭები ამოეწია, თითქოს ეკონა, აი ცემას დამიწეებენო, თუმიცა დარწმუნებული იყო, რომ სკოლას ვერაზინ გალახავდა.

— აბა, სონა, თქვი! მიუბრუნდა მასწავლებელი.

სონა კიდევ ხმას არ იღებდა.

— ჩვენ არაფერს არ გერჩით, მხოლოდ მართლის გაგება გვინდა; იქნება საქმე ისეც არ იყო, როგორც ესენი ამბობენ; შე კი ასე ვფიქრობ, რომ სხვანაირათ იყო, უთხრა კიდევ მასწავლებელმა. სონა წამოწითლდა, მაგრამ მაინც არა თქვა-რა. მასწავლებელი კიდევ მიუბრუნდა:

— შე დარწმუნებული ვარ, რომ შენ დამნაშავე არა ხარ და ფოსია შემცდარია.

სონამ კიდევ უფრო დაღუნა თავი.

— ალბათ შენს ჰურსსა ჭამდი, რადგანაც ვერაფერ ვერ დამაჯერებს, რომ შენ ქურდობა შეგეძლოს. ეუბნებოდა მასწავლებელი.

ამ დროს გულ-ამოძვარნი და საცოდავი ტირილი მოისმა; სონას თავი მაგიდაზე დაეუბნო და გულ-საკლავათ ქვითინებდა.

შევირდები დაწენარდენ, თვალები დააჭეიტეს და სულ-კანაბული ატირებულ სონას მისჩერებოდენ.

მასწავლებელი მიუბრუნდა სონას:

— ნუ ტირი! თუ ტყუილია...

— მართალია, მართალი! წამოიძახა უცებ სონამ: შე მოვიზარე! და კიდევ უფრო მოუმატა ტირილს.

დიდ ხანს იტრიბ სონამ; როცა ცოტა დამშვიდდა, მასწავლებელი მოუჯდა გვერდით და ჰკითხა:

— რათ ჩაიდინე მერე მაგისტანა საქმე?

სონამ ვერა უპასუხა-რა. მასწავლებელი ატეობდა, რომ მას მიზეზის გამხელა საშინლათ ეძნელებოდა, ტუჩებს აცმაცუნებდა, რაღაცას თქმა უნდოდა, მაგრამ ვერა ჭბებდავდა, ბოლოს თქვა:

— მშობდა.

— განა სახლში არა გიჭამია-რა? დაეკითხა მასწავლებელი.

— არა, არ მიჭამია.

— რატომ?

სონა ისევ გაჩუმიდა: ხელ-ახლათ მწარე ქვითინი დაიწყო და შეძდეკ განაკრძო:

— ჩვენ... ჩვენ... საჭმელი არა გვაქვს... მამაჩემს სახლში არაფერი მოაქვს... და მეტი ვეღარა თქვა-რა.

გაკვეთილი, დიდი ხანია უნდა დაეწყოთ, მასწავლებელმა მოჰკვიდა ხელი სონას, მოეფერა და წაიუვანა თავის ოთახში. შემობრუნდა თუ არა, ათიორდე ემაწვილმა ერთბაშთ ჰური გაუწოდეს მასწავლებელს:

— სონას მიეცით, ჭამოსო!

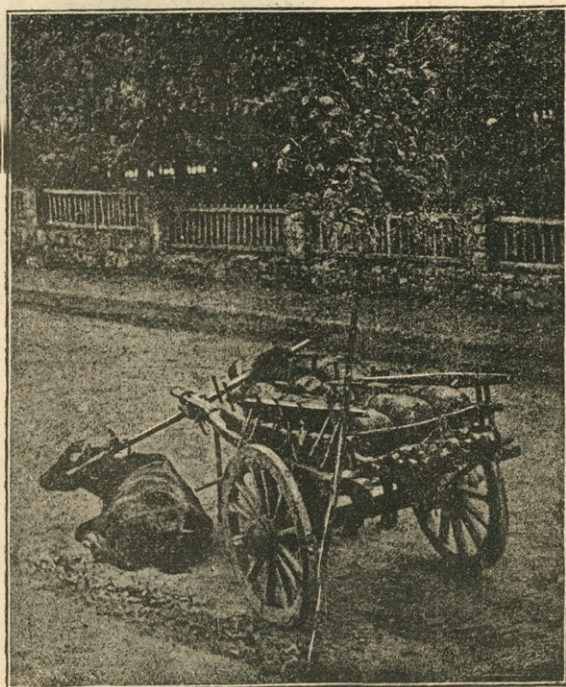
მასწავლებელმა შეკირდებს შესედა. ემაწვილები ადელ-ვებული იუვენ. ზოგი კიდევ ტიროდა. მან გამოართვა ეველას საჭმელი და სონას წაუღო, მაგრამ ის აღარაფერს აღარ ჭამდა და ტიროდა. მასწავლებელმა დაამხვიდა სონა, შევიდა ოთახში და ემაწვილებს სწავლის და-

წუების წინ ლოცვა აკალობა. კალობის დროს მან სონას კლასში შემოიყვანა.

ამას შემდეგ სონას დიდხანს რცხვენოდა მასწავლებლისა, მაგრამ აღარც ის, აღარც შეგირდები ძველ ამბავს აღარ გაახსენებდნენ სოლოკე. თავის შეცდომა სონას კარგათ ახსოვდა და მას შემდეგ ველარაფური ვერ გააბრეოვებდა. ახლა ის ეველას ძალიან უეუარს და სახლიდან მოტანილ საჭმელს უიძისოთ არაფინ არ შეჭამს. წელს სონას სწავლას დაამთავრებს და ჭკვიანი და ჰატოსანი ქალი იქნება.

ვანო.

ღრუბელი და ზღვა.

(მ ი ბ ა ძ ე ა)

რას დაყიალობ ღრუბელო,
 ჰაერში როგორც ეული;
 დაეშვი, ჩემკენ წამოდი,
 ხომ წვიმათა ხარ ქცეული?

ეუბნებოდა ზღვა ღრუბელს,
 მშფოთვარე, დაუდგრომელო.
 ღრუბელმა უთხრა: რათა ხარ
 გულ-ხარბი, გაუძლომელი!

ღრუბელი და ზღვა

ყველას რომ შენკენ იზიდავ
ეწევი, იპატიებო,
განა მეც ამიყოლიებ
და მათებრ გამაგიყებო?

ისეც ბევრი გაქვს ხომ წყალი,
საშენოთ აღარ მცალია,
მე იმას მივეწველები,
ვინც უფრო შესაბრალია.

აბა შეხედე იმ ყანას,
რა რიგათ ჩახურებულა,
არც ერთ თაეთაეში მარცვალი
ჯერაც არ დასრულებულა.

წაეალ, გადვიელი, იქითკენ
გადავესხურ-გადვენამები,
რომ დაეუბრუნო ისევა
მას სასიცოცხლო წამები.

სიმინდსაც გადვეპკურები,
ხელ ახლათ გავალაღანებ,
პატრონის გულსა ეახარებ,
მტრის ენას ავაყაყანებ.

უთხრა და ზღვასა გაშორდა,
გასწია, გადაიარა,
დასწვიმა მინდორ-ველებსა,
ზღვას არა მისცხებიარა.

პატარა ლორღის თავ-გადასახალი.

ავში ყურადღებით მისჩერებოდა ბაბუას და ნელ-ნელა მიუახლოვდა მას.

—თქვენ ხართ გრაფი?—ჰკითხა მან.—მე თქვენი შვილიშვილი, ლორღ ფაუნტელროი, ვარ! ხეიშამმა მომიყვანა.—და ბავშვა ხელი გაუწოდა, ეგონა, ზრდილობა ამას მოითხოვსო.—ძალიან მესიამოვნა თქვენი ნახვა.

გრაფმა ხელი ჩამოართვა. ისე გაკვირვებული იყო, რომ არ იცოდა, რა ეთქვა, მხოლოდ თავიდან თეხებამდის ათვლიერებდა ამ შვენიერ ვაჟს.

—გესიამოვნა ჩემი ნახვა?—დაეკითხა ის ბოლოს.

—დიან, ძალიან!—მიუგო პატარა ლორღმა და იქვე შესკუპდა მაღალ სკამზე. მისი ფეხები ვერც კი წუდებოდენ იატაკს, მაგრამ მაინც დამშვიდებულათ იჯდა და პირდაპირ მისჩერებოდა მოხუც გრაფს.

—ხშირათ ვფიქრობდი,—განაგრძო ყმაწვილმა,—ვის უნდა გვინებოდით. მე მეგონა, მამა ჩემს ემგვანებოდით.

—მერე არ ვგაეარ?

—შეიძლება კარგათ არ მახსოვს, ძალიან პატარა ვიყავი, როცა მამა გადაიცვალა, მაგრამ მაინც მგონია, რომ არა!

—ძალიან გწყენს მერე ეგ?

—არა!—პატივისცემით უპასუხა ცედრიკმა.—რასაკვირველია,

ველა ჩვენგანს უნდა, რომ მამა ჩემს ჰგავდეს, მაგრამ ბაბუა მაშინაც საყვარელია, როდესაც მამას არა ჰგავს. ხომ იცით, ახლო ნათესაეები ყოველთვის მოგეწონს.

გრაფი საეარძელში გადაწვა. მას მინც და მინც ძალიან არ მოსწონდა ახლო ნათესაეები!

—ყოველ ბავშს უყვარს თავისი ბაბუა!—განაგრძო პატარა ლორდი.—განსაკუთრებით თქვენისთანა კეთილი...

გრაფის თვალებმა სხვანაირათ იელვეს.

—განა მე ძალიან კეთილი ვარ?—თქვა მან.

—ძალიან!—აღტაცებით წამოიძახა ცედრიკმა.—მე ძალიან მალბელი ვარ ბრიჯეტის, ვაჭარი ქალის და დიკის მაგიერათ.

—ბრიჯეტი? ვაჭარი ქალი? დიკი?—გაკვირვებით გაიმეორა გრაფმა.

—ჰო!—აუხსნა ცედრიკმა.—თქვენ არ გამომიგზავნეთ ხევიშამის ხელით მათთვის ფული?

—ჰმ! მესმის!—წაიღულუნა გრაფმა.—მე მივეცი ფული შენ საჩუქრათ. აბა მომიყევი, რა იყიდე! რაში დახარჯე შენი ფულები?

მოხუცი მოიღულუნა და დაკვირვებით მიაშტერა ბავშს თავისი გამჭრიახი თვალები.

—თქვენ ვერ იცნობთ ბრიჯეტს, ვაჭარ ქალს და დიკს!—დაიწყო პატარა ლორდი.—მე კიდევ დამაფიწყდა, ამ სიშორეს რომ ცხოვრობთ. ისინი—ჩემი მეგობრები არიან. მიქელი ძალიან ავით იყო...

—მიქელი ვინდა არის?

—ბრიჯეტის ქმარი. და ბავშმა აუწერა საბრალო ოჯახის მდგომარეობა და როგორ დაენმარა მას.

—ჰმ! მაშ ეს შენი პირველი სურვილი იყო. სხვა? შენთვის რაღა იყიდე?

ღუვალი კი ამ დროს ცედრიკის მაღალ სკამთან მოთავსებულ იყო და ხშირ-ხშირათ იბრუნებდა მისკენ თავის უშველებელ ბუმ-

ბერაზ თავს. გრაფი თვალს არ აშორებდა მას და უკვირდა, რომ ეს ავი, მიუკარებელი ძალლი ასე წყნრათ უზის უცხო ბავშს გვერდში. სწორეთ ამ დროს დუვალმა მეგობრულათ შეხედა პატარა ლორდს და თავი ჩაუდვა კალთაში. ცედრიკმა მოფერებით დაუწყო თავის პატარა ხელის სმა ამ ახალი მეგობრის ლომის მსგავს თავს.

—აი, დიკი ნამდვილათ მოგეწონებოდათ!—ცოტა ხნის ჭკით დაიწყო ისევ პატარა ლორდმა.—ისეთი სასაცილოა! წაღებს წმენდს ქუჩაში!

—მერე შენ საიდან იცნობდი?

—ის ჩემი ძველი მეგობარია; გამოთხოვების დროს აი, ეს მაჩუქა.

ცედრიკმა ამოიღო წითელი აბრეშუმის ხელსახოცი და ფრთხილათ გაშალა.

—არაოდეს არ დაეკარგავ, არაოდეს! კარგია, არა? ყელზე მოხვევაც შეიძლება და ჯიბეში ჩადებაც. როცა ჯეკიდან გამოვიხსენი და ცალკე მუშაობა დაიწყო, როგორც კი მოიგო ფული, მაშინვე ეს იყიდა! მისტერ გობსს მე ოქროს საათი ვაჩუქე და ზედ ამოვაქრეინე:—*ჩაჭა დახედათ, მე გამიხსენეთ.* მე კი, როცა ამ ხელსახოცს დავხედავ, დიკს გავიხსენებ ხოლმე

ძნელი ასაწერია, რა შთაბეჭდილებას ახდენდა ბავშვის სიტყვები დიდებულ გრაფ დორინკორტზე! ის არაოდეს არ აქცევდა ყურადღებას ბავშვებს, თელიდა მათ უსიამო პატარა პირუტყვებათ, რომლებსაც აღამიანი ძალიან სასტიკათ უნდა ეპყრობოდეს; მართალია, მას ახსოვდა ცედრიკის მამა ბავშობაში, რომელიც ძმებს სილამაზითაც სჯობდა და სწავლითაც, მაგრამ მისი უმჯობესობა კიდევ სწყენდა და აწუხებდა. შეილიშვილი მარტო იმიტომ გამოიწერა ამერიკიდან, რომ თავის მომავალი მემკვიდრის ღირსეულათ გამოზრდა უნდოდა და წინდაწინვე სკდებოდა გულზე, როცა წარმოიდგენდა გაუზღველ, ხეპრე ამერიკელს, რომელიც საუბედუროთ მისი შეილიშვილი იყო... ახლა კი გრაფმა არ იცოდა რა ექნა, ის ხედავდა თავის წინ

შენიერ, ლამაზ და მოხდენილ, კარგათ გაზდილ პატარა ვაჟს, რომელიც დაუფარავათ უამბობდა ყველაფერს, რაც კი შემთხვევითათვის მოკლე სიცოცხლეში... ყველაზე საკვირველი მოხუცი გრაფისთვის კი ის იყო, რომ ბავში სიყვარულით ექცეოდა, დარწმუნებული იყო, რომ ბაბუა ნამდვილი მისი გულითადი მეგობარი გახდა. გრაფი დაუფარავი აღტაცებით მისჩერებოდა ბავშვს და სიამოვნებით უგდებდა ყურს მის ლაპარაკს, აძლევდა სხვა და სხვა კითხვებს და ერთი წამითაც ვერ აშორებდა მას თვალს. პატარა ლორდიც დაულალავათ უყვებოდა დიკზე და ჯეკზე, ვაჟარ ქალზე და გობსზე, რესპუბლიკის სხვა და სხვა კრებებზე, ოთხი იელისიც კი ახსენა, მაგრამ უცებ შეკრთა და შეჩერდა.

—რა დაგეშართა, რათ გაჩუმდი?—ჰკითხა ბაბუამ.

პატარა ლორდი სკამზე აცმუტდა.

—გამახსენდა, იქნება ეს ლაპარაკი არ გესიამოვნებთ!—უბახუხა მან.—შეიძლება ვინმე თქვენიანი ერია იმ ომში. დამავიწყდა, ინგლისელი რომ ხართ.

—განავრძე, ჩემიანი იქ არაფერ არ გარეულა. შენ, მგონია, გავიწყდება, თითონაც რომ ინგლისელი ხარ?

—არა!—სწრაფათ მიუგო ცედრიკმა.—მე—ამერიკელი ვარ.

—შენ ინგლისელი ხარ!—ისევე გაიმეორა მოხუცმა გრაფმა.—მამა შენი ინგლისელი იყო!

მას ეხალისებოდა ბავშვთან დაეა. ცედრიკი კი შეწუხდა და მთლათ ერთიანათ გაწითლდა.

—მე ამერიკაში დაეიბადე!—ბუტბუტობდა ის.—და ვინც ამერიკაში დაიბადა, ის ამერიკელია. მისტერ გობსმა თქვა, რომ თუ ომი იქნება, მე... მე ამერიკელების მხარეს უნდა ვიყო.

გრაფმა თუმცა ცივათ, მაგრამ მაინც გაიღიმა. ყველაფერი ამერიკელი ეჯავრებოდა, მაგრამ სამშობლოს პატარა მოსიყვარულეს ლაპარაკი ესიამოვნებოდა და სიამაყით ფიქრობდა, ერთ ღროს ამ ბავშვისაგან ნამდვილი კარგი ინგლისელი გამოვა.

ჯერ ამერიკელების განთავისუფლებაზე არ გაეთავებინათ ლასაკი, რომ მსახური შემოვიდა და მოახსენა, სადლიო მზათ არისო.

ცედრიკი წამოდგა, მიუახლოვდა ბაბუას, შეხედა მის ქარებიან ფეხს და ჰკითხა:

— არ შეიძლება, რამეთი მოგეხმაროთ? დამებჯინეთ მხარზე, როცა გობსმა იტკინა ფეხი, ყოველთვის მე დამებჯინებოდა ხოლმე. მსახურმა ძლივს შეიკაფა სიცოლი, თუმცა ამის გულისთვის ადგილი შესაძლებელი იყო, ადგილიც დაეკარგა. ის ყოველთვის დიდკაცების სახლში მსახურობდა და ბატონების წინ არაოდეს არ იღიმებოდა.

მოხუცმა გრაფმა თავიდან ფეხებამდის ჩათვალიერა ბავში.

— შეგიძლია მერე რომ დამიმაგრო?

— მე მგონია რომ შემიძლია. ძალიან ღონიერი ვარ; დიხაც! მერვე წელიწადში გადავდექი. აი, ერთ ხელში ჯოხი დაიკაფეთ, მეორე მე დამადეთ მხარზე. დიკი ამბობს, რომ ჩემი ხნისთვის ძალიან ღონიერი მკლავები მაქვს!

ცედრიკმა ნელ ნელა მოლუნა მკლავი და აბერილი ძარღვებიაჩვენა ბაბუას. ყველა ეს ისეთი დინჯათ და თავგამოდებით ჰქნა, რომ მსახურმა ისევ მიიბრუნა სახე ღიმილის დასამალავათ.

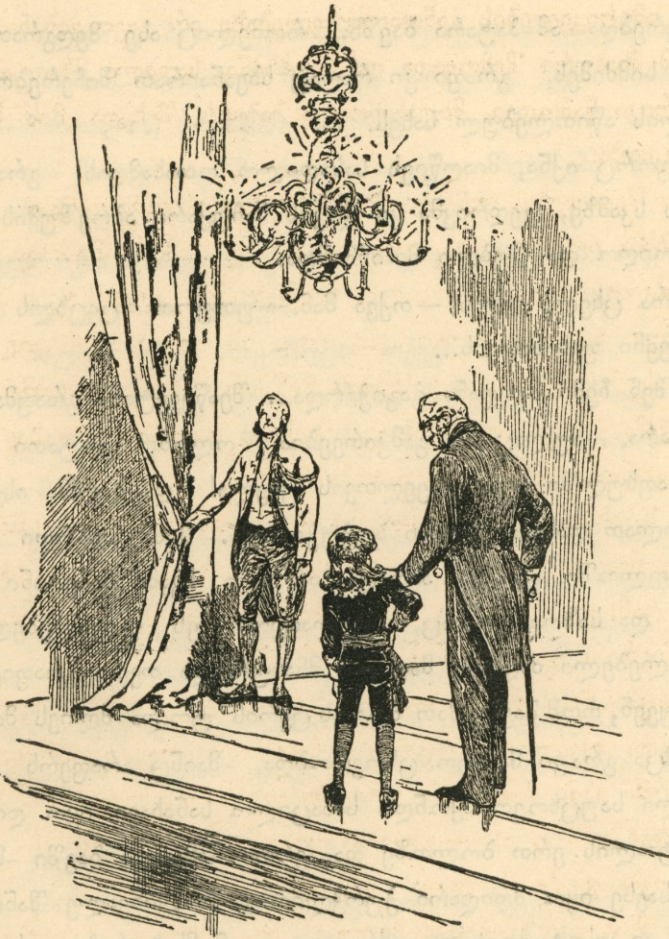
— კარგი, ვშინჯოთ. — გაიღიმა გრაფმაც.

ცედრიკმა ჯოხი მაწოდა და ადგომასზე დაეხმარა. უამისოთ ყოველთვის მსახური აყენებდა ხოლმე და მოხუცი გრაფი ყოველთვის წყრებოდა, როგორც კი გაურბენდა ფეხში ქარები, ახლა კი გაჩუმებული იყო, თუმცა ფეხი ძალიან ტკიოდა. მას ბავშვის გამოცდა მოუხდა. ის დაეყრდნო შეილი-შეილის მხარს, ცედრიკმა კი ფრთხილათ გადადგა ნაბიჯი და ყურადღებით ადევნებდა თვალს ბაბუას მტკივან ფეხს.

— ძალიან დამებჯინეთ, ნუ გეშინიათ, ნელ-ნელა წაეალ... ეუბნებოდა ის.

მოხუცი გრაფი განგებ თითქმის მთელი თავისი სიმძიმით დააწვა

ბავშს, — რამოდენივე ნაბიჯის გადადგმის შემდეგ ბავშვის სახე მთლათ
აინთო, გული აუკანკალდა, მაგრამ მაინც თავს იკავებდა.

— ნუ გეშინიათ! — სულ ამას იმეორებდა, თუმცა დაღალვისა-
გან სულიც ველარ მოეთქვა. — მე არ მიჭირს, შორს ხომ არ არის!
სასადილო ოთახი მაინც არ იყო შორს, მაგრამ პატარა ლორდს
მოეჩვენა, მთელი ერთი საათი მიედივართო.

— ძალიან გტკივათ ფეხი? — ჰკითხავდა ის ბაბუას. — მერე არ
ჩადებთ ხოლმე ცხელ წყალში? მესტერ გობსი ყოველთვის ასე შერე-
ბოდა...

მსახური და ძალღი მათ უკან მოდიოდნენ. მსახური გაკვირვე-

ბით უყურებდა ამ პატარა ბავშს, რომელიც ასე მედგრათ იტანდა იმისთანა სიმძიმეს, გრაფი კი რაღაც სხვანაირათ მიჩერებოდა შეილი-შვილის აწითლებულ სახეს.

როგორც იქნა, მიადწიეს სასადილო ოთახამდის. გრაფი დაჯდა თავის სკამზე, ცედრიკმა კი დიკის ნაჩუქარი აბრეშუმის ხელსახოცი ამოიღო და შუბლი მოიწმინდა.

— რა ცხელა დღეს! — თქვა მან. — უთუოთ ცეცხლს ანთებნებთ თქვენი ფეხისათვის...

— შენ ჩემი მოყვანა გაგიჭირდა... შეაწყვეტინა გრაფმა.

— არა, სულაც არ გამჭირვებია, ოღონდ ცოტათი დამცხა... მაგრამ ზაფხულში ხომ ყოველთვის ცხელა! და ბავშმა ისეე მოიწმინდა მთლათ დასველებული ხუჭუჭი თმა. მისი ადგილი სტოლის მეორე ბოლოში, გრაფის პირ-და-პირ იყო. სკამი ნამეტანი მაღალი დაედგათ, და საზოგადოთაც, ყველაფერი, ეს უშველებელი ოთახი, უშველებელი ძაღლი, მაღალი მსახური და თვით გრაფიც ისეთი დიდები იყვნენ, რომ ბავშვი მათ შორის ცერის ტოლა ძლივს მოჩანდა.

თუმცა გრაფი მარტო ცხოვრობდა, მაინც არაფერს იკლებდა და სადილი საუცხოვო ჰქონდა. სასაცილო სანახავი იყო დიდებული გრაფი სტოლის ერთ ბოლოზე და ერთი ნამცეცა ბავშვი მეორეზე. სტოლი საესე იყო მდიდარი ჭურჭლით და ბრწყინვალე შანდლებით, გარშემო კი უსიტყვოთ და უძრავათ იდგნენ მსახურები. გრაფი ცედრიკს არ აცილებდა თვალს და სულ ატიტინებდა. არაოდეს არ ეგონა, თუ რომელიმე ბავშვის ლაპარაკი შეიქცევდა და გაართობდა, ან ლა კი სულ წინააღმდეგში რწმუნდებოდა. ბაბუას ისიც არ ავიწყებოდა, რა მამაცათ აიტანა შეილი-შვილმა მისი სიმძიმე და მაინც მოიყვანა ამ სტოლთან.

— გრაფობის გვირგვინი ყოველთვის არ განურავსთ ხოლმე? — ჰკითხა ცედრიკმა სადილის დროს.

— არა! — ღიმილით უპასუხა გრაფმა. — ის მე სრულებით არ მშვენის.

— მისტერ გობსმა თქვა თქვენზე, უთუოთ ყოველთვის ხურავსო, მხოლოდ მაშინ მოიხსნის ხოლმე, როდესაც ქუდს დაიხურავს.

— მართალია, მოეხსნის ხოლმე.

ერთმა მსახურთაგანმა რაღაც საექვოთ ხველება დაიწყო, თანაც პირზე ხელი მიიფარა.

ცდრიკმა პირველმა გაათავა სადილი, მიეყუდა თავის სკამს და ოთანის თვალიერება დაიწყო.

— ძალიან უნდა ამაყობდეთ თქვენი სახლით, ბაბუა! — თქვა მან ბოლოს. — რა შეენიერია! ამისთანა მე ჯერ არაფერი მინახავს! მაგრამ ჯერ ხომ მართო შეიდი წლისა ვარ და საზოგადოთ, ბევრი არაფერი მინახავს.

— მაშ შენ ფიქრობ, რომ უნდა ვამაყობდე ამ სახლით?

— დიდაც ყველა უნდა ამაყობდეს ამისთანა სახლით. ჩემი რომ ყოფილიყო, მეც ასე ვიზამდი. რა ლამაზი წალკოტია! რა ხეებია! რა სასიამოვნოთ შრილობენ ფოთლები!

ბავში შეჩერდა, ცოტა ხანს იქით ისევ დაიწყო.

— მაგრამ ნამეტანი დიდი ხომ არ არის ეს სახლი ჩვენ ორისთვის?

— ძალიან დიდიათ გეჩვენება?

— არა, მაგას არ ვამბობ. მე ვამბობ, ჩვენ ორი თუ მეგობრულათ არ ვიცხოვრებთ, ძალიან მოგეწყინდება ამ უშველებელ სახლში.

— და როგორ ფიქრობ, მეგობრულათ ვიცხოვრებთ თუ არა?

— რასაკვირველია, მეგობრულათ. მე და მისტერ გობსიც ძალიან მეგობრები ვიქაეთ. მე ის „ძვირფასის“ გარდა, ყველაზე უფრო მიყვარდა.

მოხუცმა წარბები შეიკრა.

— ვინ არის „ძვირფასი“ იკითხა მან.

— ჩემი დედა. — ცოტა ხმა-დაიდაბლა და უპასუხა პატარა ლორღმა.

ბავში დააღალა. ამდენი ახალი შთაბეჭდილება ართობდა აქამ-

დის, მაგრამ ახლა გაახსენდა, რომ პირველათ არ დაიძინებს თავის დედასთან ერთ ოთახში, და მოიწყინა. დედაზე ფიქრი აღარ შორდებოდა, ლაპარაკის სურვილი დაეკარგა და გრაფმა შენიშნა, რა მწუხარების ღრუბელმა გადაურბინა ბავშს სახეზე. ბავში მაინც არაფერს არაფერს ამჩნევინებდა და როცა ნასადილევს ისევ წიგნთ-საცუე ოთახში ბრუნდებოდნენ, მან ისევ წაიყვანა გრაფი, თუმცა ბაბუა ახლა თითქმის სულ აღარ აწევებოდა მხარზე.

როცა მსახური ოთახიდან გავიდა, პატარა ლორდი ხალიჩაზე დაჯდა ბუხრის წინ და დაფიქრებით დაუწყო ხელის სმა იქვე მიწოლილ დუგალს. გრაფი თვალს არ აცილებდა და შენიშნა, რომ ბავშვმა ორჯელ-სამჯელ ამოიხენწეშა.

— ფაუნტელროი, რაზე ფიქრობ? — ჰკითხა მან.

პატარა ლორდმა თავი ასწია და ძალ-დატანებით გაიღიმა.

— „ძვირფასსზე“ ვფიქრობდი. მგონია სჯობს, რომ ავდეგე და გავიარ-გამოვიარო.

ბავში წამოდგა, ჩაიწყო ჯიბეებში ხელები და წინ-და-უკან სიარული დაიწყო; ტუჩები მაგრათ მოკუმული ჰქონდა, თვალეებში ცრემლები უბწყინავდა, მაგრამ მაინც მხნეთ აეწია ზევით თავი და ყოჩაღათ დადიოდა. დუგალი კუდში მისდევდა და ცნობის-მოყვარეობით მისჩერებოდა. პატარა ლორდმა თავზე ხელი დაადვა.

— რა კარგი ძაღლია! — თქვა მან. — კიდევაც დამიმეგობრდა, ყველაფერი ესმის და ყველაფერს გრძნობს.

— რა დაგემართა? — ჰკითხა გრაფმა.

ის ხედავდა, რომ ბავში სახლში დედასთან წასვლის სურვილს ებრძოდა და მოსწონდა, რომ ასე ყოჩაღათ ექირა თავი.

— მოდი აქ! — დაუძახა მან

ბავში მიუახლოვდა.

— არაოდეს არ მიმიტოვებია სახლი! — ნელა ხმით თქვა მან. რაღაცა მეუცხოვება სხვისას ღამის გათევა. მაგრამ „ძვირფასი“ ხომ შორს არ არის, მითხრა, ნუ დაიფიწყებ, რომ აქვე ვარო. მე ახლა დიდი ვარ. შეიდი წელიწადი დიდა ხანია შემისრულდა და შემძლია მის სურათს ეყუყურო ხოლმე.

ბავშმა ჯიბიდან პატარა, სოსანი ხავერდით გადაკრული კოლოფი ამოიღო.

— აი, სურათი! აქ უნდა დააჭირო თითი, სახურავი აიწევა და შიგნით სურათია.

პატარა ლორდი გრაფის გვერდში იდგა და ამ სიტყვებით მეგობრულათ მიეკრა მის მხარს.

— აი „ძვირფასი!“ ღიმილით თქვა ბავშმა.

გრაფი მოიღუწა. მას არ უნდოდა დაეხედნა, მაგრამ უნებურათ მაინც დააჩერდა სურათს. ახლგაზღა ქალის შეფენიერი, უმანკო სახე ისე გავდა ცედრიკის სახეს, რომ გრაფი შეეკრთა.

— ძალიან გიყვარს?— ჰკითხა მან.

— ძალიან! — გულ-ახდილათ უპასუხა ბავშმა. — ძალიან მიყვარს! მისტერ გობსი ჩემი დიდი მეგობარია, დიკი, ბრიჯეტი, მერი და მიქელიც მეგობრები არიან, მაგრამ „ძვირფასი“ — ჩემი საუკეთესო მეგობარია. მე და ის ერთმანეთს ყველაფერს ვეუბნებით. მამაჩემმა „ძვირფასი“ მე დამიტოვა, ძალიან უნდა გავუფრთხილდე; როცა გავიზრდები, მისთვის უნდა ვიმუშავო.

— მერე რას აპირობ, როგორ უნდა იმუშავო?

პატარა ლორდი ისევ ხალიჩაზე დაჯდა და დათქრდა, სურათი ისევ ხელში ეჭირა.

— ჯერ გობსსავეით ვაჭრობას ვაპირობდი, მაგრამ პრეზიდენტობა კი მირჩევენია.

— ჯობს, რომ ლორდების დარბაზში ვაგვზავნო.

— კარგი, თუ კარგი სამსახურია. ვაჭრობა ყოველთვის არ არის სასიამოვნო.

გრაფი გაჩუმებული იყო და თვალს არ აცილებდა შვილი-შვილს. დღეგალს თავი თათებზე დაედო და მაკრათ ეძინა. ნახევარ საათს შემდეგ მისტერ ხევი სამი შემოვიდა. ოთახში სიჩუმე სუფევდა. გრაფი წელში გაიმართა, როცა მოურავი მის სავარძელს მიუახლოვდა და ანიშნა, ფრთხილათ იყავიო, პატარა ლორდს ხალიჩაზე დასძინებოდა ვეგბერთელა ძაღლის გვერდით, თავისი ლამაზი, ხუჭუჭა თავი პატარა ხელზე დაეყრდნო.

გაზაფხულის სიგლარა.

აჰა, — ისევ გაზაფხულდა,
 ლაღანებენ ყვავილები;
 ფრინველების ტკბილ ჭიკჭიკ-მღერას
 ბანს აძღვევენ მთა-ველები!..

აჰა, — ზეცის სიერცეშიაც
 მხიარულათ მზე ბრწყინვალეებს;
 დედა-მიწას მინდვრათ მხენელი
 გულს უბრუნებს, უვლის კვალებს...

აჰა, — ყველამ გაიღვიძა,
 შრომობს, საქობს, დაუუსფუსებს;
 შეხე ერთი, რა ყოფა აქეთ
 ჭიანჭველებს, ფუტკარს, ბუზებს!..

აჰა, — ისევ გაზაფხულდა,
 გამოცოცხლდა ყველაფერი;
 სამეჯლისოთ შეიცვალა
 ბუნებისა სახე, ფერა!..

აბა, მამ ჩენც გაეიხაროთ,
 გამოეფხიზლდეთ, ძილი კმარა;
 შევევედროთ შემომქმედს და
 ხელი მიეყოთ სწავლას ჩქარა!..

თეოფ. კანდელაკი

მ ა რ გ ა ლ ი ტ ი.

IV.

ოგორც ჰირველ წერილში მოვისსენიეთ, მარგალიტის ლოკოკინები ზღვაში ცხოვრობენ, თუძცა კი სოკ მდინარეებშიაც ბევრი ხვდება. ვისაც მარგალიტის მოვნა სურს, იმან ზღვაში ჩასვლაც უნდა იცოდეს, რომ ზღვის ძირიდან ლოკოკინები ამოიტანოს. რაც უნდა ჯანინი კაცი იყოს უჭაერთ, უსუნთქველათ ზღვის სიღრმეში ერთ წამსე მეტს ვერა ძლებს და, რაღა თქმა უნდა, ერთ წამში ბევრს ვერას იშოვის.

ევროპელთ მოიგონეს საგანგებო სამოსელი, რომლითაც წებლში ჩასვლაც ადვილია და ჭაერიც უკლებლათ აქვს. ეოველისფრით ჯან-მრთელ კაცს ტანსე ჩაცმევინ ხოლმე რეზინის სქელ ჰერანგს, თავსე კისრამდე ჩამოაფსატამენ თითბრის კასრს, რომელსაც თვალების ჰირ-და-ჰირ მინის სარკმელები აქვს. ხოლო სიმძიმისთვის ფეხებსე აცემენ ოც-ოც კირვანქიან ტუვიის კალოშებს და მხათა კაცი — რა სიღრმესედაც გნებავთ ადვილათ ჩავა ზღვაში. მაგრამ თავი და თავი საქმე ჭაერია, ამ კაცს ჭაერი

უკლებლათ უნდა ჰქონდეს, რომ დიდხანს შეძლოს ზღვაში მუშაობა.

აი ეს როგორ მოახერხეს: თავზე ჩამოცმულ კანსონ ლულა აქვს დატანებული, ამ ლულაზე ჩამოცმულია თოკის სისხო რეზინის ძილი, რომელიც ძლიერ გრძელია და მისი ცალი წვერი ძაღლა ნაფხეა გამაგრებული. ამ ჰაერის ძილს ნაფხე საგანგებოთ ერთი კაცი ჰუავს მიჩემებული, რომელიც მოვალეა სუფთა ჰაერი უკლებლათ უზახანოს ზღვაში ჩასულ კაცს; ზოგჯერაც წებლში მავალ კაცს ჰაერის ძილის ბოლო ჩიბუხივით პირში უჭირავს და ისე სუნთქავს, ხოლო გაფუჭებულ ჰაერს ცხვირის ნესტოებით ამოისუნთქამს ხოლმე. ამასთანავე წებლში მავალს ერთი თოკიც წელზე აქვს მობმული, რომლითაც მას ჩაუშვებენ ხოლმე წებლში. ამ თოკის წვერიც ნაფხეა დამაგრებული ჭასწაკებით და ერთი კაციც ამ თოკს ჰუავს მიჩემებული, რომ თვალ-ყური ადევნოს, რადგან ამ თოკით ზღვის სიღრმიდან კაცი ელანაწაკება ე. ი. ანიშნებს ხოლმე რაც უნდა, ხოლო როცა საქმე გაუჭირდება და ითხოვს ამიყვანეთ, შევწუხდით, წამსვე უნდა ამოიყვანონ, ამიტომაც უეჭველათ საძი ამხანაგი მუშაობს: ერთი რო წებლში ჩადის, ორი კაცი ნაფხე რჩება, რომელთა მოვალეობაა წებლში ჩასულ ამხანაკს გაუბაციცებით ყური უგდონ: ერთმა უნდა განუწვეტლათ ჰაერი უმარჯოს, უზახანოს და მეორემ თოკის წვერს ადევნოს თვალი და

ყოველ წუთს იცოდეს რა მდგომარეობაშია ზღვაში ჩასული კაცი.

სანტერესოა ამათი ლაზარაკი;

1) თუ თოკი ერთხელ ჩამოჰკერა, ეს იმას ნიშნავს, რომ „მე ზღვის ძირამდე უკვე ჩავედი და კაი ქეიფზე ვარ“. 2) როცა ორჯერ ჩამოჰკერავს, ეს ნიშნავს „ჭაერი არ მეოფნის და მომიძარჯვეო“. 3) სამჯერ რო თოკს ჩამოჰკერავს, ნიშნავს „ჭაერი ჭარბათ მომდის ცოტათი მოუკელო“. 4) თუ ოთხჯერ ჩამოჰკერა თოკს, ეს ნიშნავს „ამწიეთ ამოვდივარო“. 5) როცა ჩქარ-ჩქარ ჩამოჰკერავს თოკს ხუთჯერ მეტათ, მაშინ იმას ნიშნავს, რომ წყალში მავალი კაცი გაჭირვებაშია—ან გული უწუხს, ან საიდანმე აკულა თევზის შიში აქვს, ამ ნიშანზე წამსვე უნდა ასწიონ, ზღვიდან ამოიყვანონ.

V.

ამ ბოლო დროს ძლიერ გაფრცელდა მარგალიტის წარმოება ავსტრალიაში. აქ ზღვა-ოკეანეში თურმე დიდძალი სიმდიდრე ინახება ძვირფას ცხოველებისა. აქვე მოგვუხვს ერთი გერმანიელის თავ-გადასავალი, რომელსაც ბედი უცდია,—ავსტრალიის ზღვაში ჩასულა მარგალიტის სამოვნელათ.

ძლიერ სანტერესოა მისი მანამბობი:

„განვლილ წელს,—ამბობს გამჭრიახე ნემეცი — ოკეანე-

ნემი კემით ვმოკსაურობდით, ამ დროს საშინელი ფრთონა ატყდა, ზვირთებმა ჩვენი კემი გაიტაცა და ავსტრალიის ჩრდილო ნაწილებთან გაგვრია, გადავრჩით. პირველი სოფელი დაგვისვდა კოპაკი, რომელიც დასახლებულია მარგალიტის მქებნელ მუშათაგან. ვუცქეროდი ამ ხალხის მუშაობას—სხვა რა საქმე მქონდა.. ერთხელ ჩემ ოვალ-წინ ლოკოკინებიდან ათიოდე დიდრონი მარგალიტი ამოიღეს, და მეც სულმა წამძლია. გადავწვიტე ბედი მეცადა, —ღმერთო და ბედო-მეთქი და შევუდექე საქმესა.

ჯიბები ასიოდე თუმანი მქონდა. ჯერ ნავი ვიუიდე, როგორც რიგი იუ მოვაწვე და მუშებიც დავიქირავე. წვალში ჩამსვლელ მუშას ისე მოვურიგდი, როგორც აქ წესათაა: იმას უნდა ემუშავა ჩემ ნავზე ხუთი თვე, ეოველ 60 ფუთ მარგალიტის ლოკოკინებში, რომლებსაც იგი ზღვის კულიდან ამოიღებდა, 100 დოლარი უნდა მეძლია და ამას გარდა თვეში 100 დოლარიც ჯამაგირი (დოლარი მხნეთია).

ამ გვარათ ერთ შვენეერ დილას შევცურდით ზღვაში, ვახსენეთ ღმერთი და საქმეს შევუდექით. მუშას თავზე ჩამოვაცვით თითბრის კასრი, მოვაბით სასუნთქი ჭავრის მასრა და რეზინის მილი. წელზედაც შემოვარტეთ თოკის ერთი წვერი. მუშა ჩახტა ზღვაში და ერთი მოხერხებული ჩინელი მუშაც რეზინის მილით ჭავრს უმარჯვებ-

და; მე კიდევ თოკს ვადევნებდი თვალს, რომლის წვერიც ჭხსრაკსე იყო მაგრამ ჩაბმული, წარმოდგენილი მქონდა, რომ ლოკოკინების ჭერა ადვილი იყო, მაგრამ საქმით კი სულ სხვა გვარ აღმოჩნდა.

უეცრივე შევამჩნიე, რომ ჩვენი ნავი, როგორღაც საეჭოთ, თვრალი კაცივით ბარბაცებდა. ზღვა სრულებით მშვიდობიანი იყო. ვფიქრობდი მაშ რა მიზეზი იყო? მაგრამ ჩემი ნავი უფრო ცალ-მსრივ დაძვინდა, გადაპირქვავენას აპირებდა, აქ ბევრი ფიქრის დრო აღარ იყო, ნავის ძირიდან თურქე წყალს შემოესეთქა და საცაა ჩაგვიძირავდა. საჩქაროთ ამოვათრიეთ ზღვიდან ჩვენი უურუშელა მუშა და ნაპირისკენ გავემურეთ. ჩინელმა მუშამ ამოსასხმელი ტოლჩა უმარჯვა, — ნავში შემოვარდნილი წყალი ამოღებო, ამოშხიპა, მაგრამ რას ვააწუობდა...

ნაპირს მშვიდობით მივედით და აქ შეუუდექით საქმეს — ჩვენი დაზიანებულ ძირ-გახვრეტილ ნავის დაკერებას. გაიბრა რვა დღემ, ვიდრე დურგალს ვიმოვიდი და მერე კიდევ მთელმა კვირამ, ვიდრე ნავს შევაკეთებდით, ვაგმართავდით. ამასობაში ჩემმა წყალში მავალმა მუშამ გასამრჯელო 10 დოლარი ოქრო ჩაითვალა თუ არა, ავიღებოთი არ გაუწერა და არაყის გემო არ გაიღო!? ის იყო და ის, შივ ჩაიკლა თავი. იმ წვეულ-შეჩვენებულთ ჭოლანდიელებს მოაქვთ ავსტრალიაში დიდ-ძალი სპირტი და კანკებ ცდილობენ აქაური ველური, მდაბიო ხალხსი ლოთობას შეაჩვიონ და ამ გვარათ მათ ამოწვევტას უფრო ხელი შეუწონ; — ისე ეტანება ველური ხალხი სპირტს, როგორც ბუხი თაფლს.

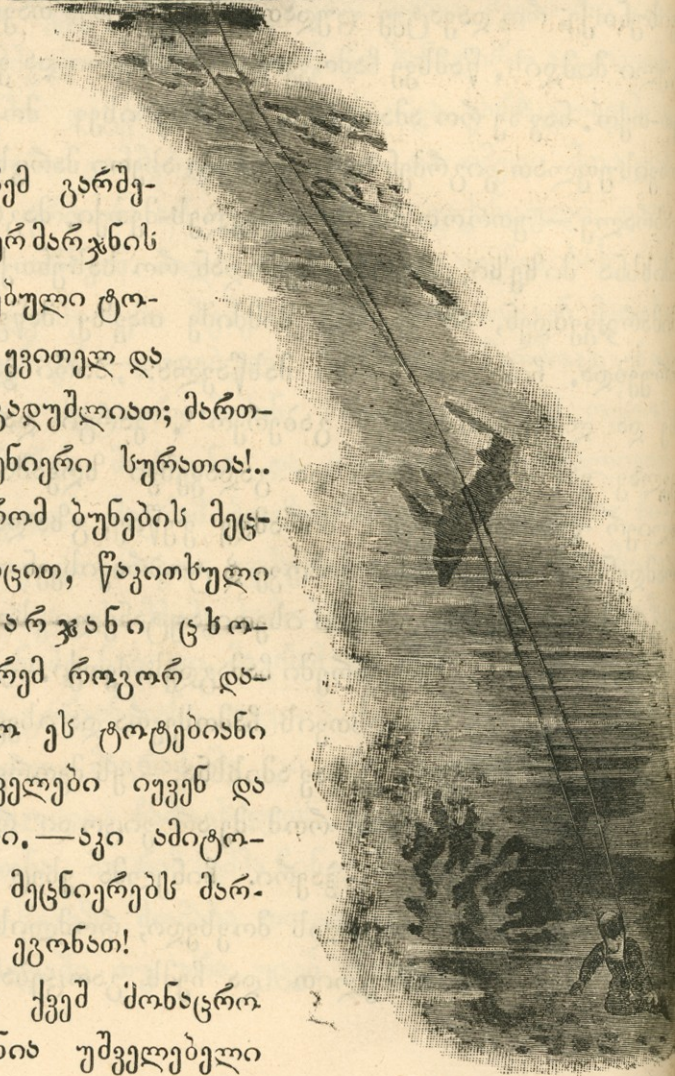
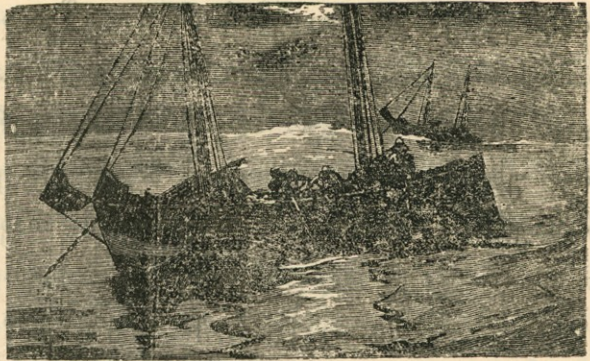
თუძცა ნაზი უკვე მსათ იყო, მაგრამ მარტო აბა რას
 გავარჩევბდი. ჩემი გალოთიებული დაკარგული მუშა მთე-
 ლი სხმი დღე ვეებე, მაგრამ კერას გავხდი. ვერც ის ვი-
 ჰოვე და ვერც სხვა ვინმე შესაფერი კაცი. ბოლოს გა-
 დაწვევიტე რაც იუოს იუოს, მე თათონ ჩავალ ზღვაში-
 მეთქი. ჩემი ჩინელი გამოცდილი მუშა ჩემთანვე იყო, ერ-
 თი უბრალო მუშაც ხელათ დავიქირავე, ვასხენეთ ღმერთი
 და შევაცურეთ ჩვენი ნაზი ოკეანეში. დარი შეენიერი იდ-
 გა და ჩვენც მშვიდობიანათ მივადწიეთ სანადირო ადგილამ-
 დე. — ამასობაში დაგვიღამდა კიდევც; ცა ვარსკვლავებით
 გაშკაშებდა, ჭყარი დამშვილებული იყო და იმედი მოგვეცა
 რომ არსნიდან ფრთონა არ ატელებოდა, — დაქანცული, დაღ-
 ლილი ხალხი არსენ მილს მივეცით. გათენებისას წა-
 მოვსტი, დავადვიე ჩემი მუშები. ვერ წარმოიდგენ მკითხ-
 ველო რა შეენიერ — დიდებულ სურათს წარმოადგენდა
 ზღვაზე დილა, მეტადრე მაშინ, როდესაც მხემ ოქროს
 სხივები არე-მარეს მოჭყინა და ცეცხლის ბორბალივით
 ზღვიდან ამოვიდა!.. მაგრამ ჰოეზიისთვის არ მეცვალა; ჩი-
 ნელი ვიშველიე და თავით ფეხებამდე ხელათ შევიმოსე,
 წყალში მავალ კაცის მძიმე სამოსელში. ჯერ ვცადე, ნაჟზე
 გავიარე რამდენიმე ნაბიჯი, მაგრამ აი შენც არ მომიკვდო
 ვერ დავძარ ოც კირვანქიანი ტყვიის ქალამნები... ჩემ მუშებს
 სიცილი წასქდათ, მაგრამ მე კი არა მკითხავდენ, ნეტა
 ზოგი ჩემს გულშიაც ჩამოესედათ!.. დიად ამ გარემოებამ მე
 ძლიერ დამაღონა, მაგრამ ჩემმა ჩინელმა მომიძარათ სასუნ-
 თქელი მილი, წელზე მომაბა თოკი და ზღვაში გადამიშვა.
 ჩავსტი ზღვაში თუ არა უცებ რაღაცა გრძნობამ შე-

ბოჭა, როცა ვნახე რომ ამოდენა სართული წყალი თავზე მო-
 მქცა. რამდენათაც ქვევით-ქვევით ჩავდიოდი, წყალი უფრო და
 უფრო ცივი მხვდებოდა, ჯერ ზღვის ძირამდე ვერც კი ვუწიე,
 რომ ძლიერ უსიამოვნო გარემოებაში ჩავვარდი: უურები დაძე-
 ცო, აურ-საურმა და საშინელმა ხმაურობამ თავი გამიბრუა,
 თვალები ამიჭრელა ბ რალაც რკალები დამისტოდენ თვალის-
 წინ, ფუიანი ძკერდზე დამაწვა, გული შემისუთა, ვედარ ამო-
 ვისუნთქე. რო დავატყე ცუდთანა ჩემი საქმე, თავბრუ მესხმის,
 გული მიმდის, წამსვე ჩამოვკარ თოკს ხელი და ვანიძნე ამწი-
 თ-თქო. ნავზე რო ამათრეეს, ჭაერზე ისეკ მოვსულიერდი,
 თავისუფლათ ვიგრძენ თავი და ჩემი ასეთი მარცხი მუშებს და-
 ვაბრალე — უთოოთ ჭაერი დამაკლეს-მეთქი. მაგრამ ჩინელმა
 ამისხნა მიზეზი. თურმე შემოდან რო სასუნთქველათ ჭაერს
 მიმარჯვებდენ, ამ ჭაერის სიმძიძე თავზე მაწვებოდა, მა-
 ბრუებდა. ჩინელმა ხერხი მასწავლა: „პირი ჭაერით გაივ-
 სე და ლოყები ძლიერ გაბერეო“. კარგი და ჰატოოსანი.
 კვლავ ვახსენე ღმერთი და გადავეშვი ზღვაში. ახლა კი
 ძლიერ ღრმათ ჩავედი, ძირამდე ვუწიე, გზა და გზა ხელათ
 რამდენიმე ლოკოკინა ვიპოვე ბ ტოპრაკისკენ ვუკარ თავი.
 მაგრამ საშინელ სიღრმეში ისეთი აუტანელი სიცხე ვიგრძენ,
 რომ ასე მეკონა, მდუღარეში ჩამაგდეს-მეთქი. — იძულებული
 შევიქენ — კვლავ თოკისთვის ჩამომეკრა და ისევ ამწიეს, ამი-
 ტანეს ნავზე. ჩინელმა კვლავ ამისხნა: — ეს მეორე მარცხი თუ-
 რმე იმიტომ მოძივიდა, რომ მე არ ვიცოდი როგორ ამო-
 მესუნთქა გაფუჭებული ჭაერი. ჩინელმა ესეც დამასწავლა.

მესამეთ ისეთ ადგილს მოვხვდი, რომლის სანახაობამ
 გული ამივსო სიხარულით და ჩემს კაცობას საზღვარი

აღარ ჰქონდა.
 მე ვიყავ 100
 ფუტის სილ-
 რმეზე, სადაც
 ისეთი საუც-
 ხოვო წალკო-
 ტი დაძვდა,
 რომლის მს-
 გავსს ვერა-ვი-
 თარ ოცნებით
 ვერ წარმოიდ-
 გნთ, აგერ ჩემ გარმე-
 მო ფანტასტიურ მარჯნის
 ბუჩქებს, აევაკებული ტო-
 ტები წითელ, ყვითელ და
 თეთრ ფერად გადაშლიათ; მართ-
 ლა და რა შვენიერი სურათია!..
 კიდევ კარგი რომ ბუნების მეც-
 ნიერებიდან ვიცით, წაკითხული
 მქონდა რომ მარჯანი ცხო-
 ველია, თორემ როგორ და-
 მაჯერებდი, რომ ეს ცოტებიანი
 ბუჩქები ცხოველები იყვენ და
 არა მცენარეები. — აკი ამიტო-
 მაც უწინდელ მეცნიერებს მარ-
 ჯანი მცენარე ეგონათ!

ჩემ ფეხთ ქვეშ მონაცრო
 მწვანეთ მიფენია უშველებელი

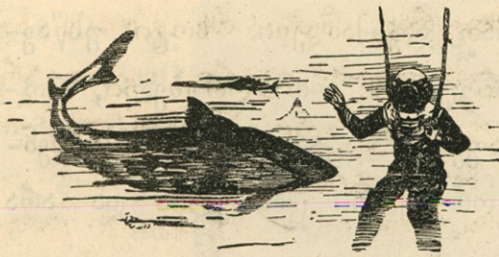

ღრუბლები და სუდ რბილათ დაბობანდები. ზოგი უსწავ-
ლელი ხომ იმასაც არ დაიჯერებს, რომ ღრუბელი, რო-
მელსაც ჩვენ ვხმარობთ დაფების და ტანისამოსის საწმენ-
დათ, ეს დანჯერეტილი ღრუბელი ცხოველია და არა
სოკოს გვარი მცენარე.

შიგა და შიგ მარჯნის ბუჩქებში შერეულა მუხლის
სისხლ ცის ფერი ფესვები ზღვის რაღაც მცენარისა. აქ-
ვე მორგვივით გორაობენ მოუვითალო, მოწითალო ჭ სისხ-
ლივით წითელი ცხოველნი ან ემონათ წოდებულნი.
ზგერ მთელი კლდეები ამართულან მჭადა ქვასავით და-
ხვრეტილნი, თეთრ მარჯნების ნახელოვნარნი. ნეტა რა
ფერს იტყვის ენა და ზირი, რომ იმ ფერის მცენარეებით
არ მოართულან ეს საოცარნი კლდეები. —

ნეტავ კენახათ ეს ღვთივ კურთხეული ედემი რამდენ
გვარ და რამდენ ფერ წვრილმან ცხოველებით, იყო სავ-
სე, — აქ სიცოცხლე მართლა რომ დუღდა და გადმოდიოდა.
ზოგი ერთა ცხოველნი ისე ანათებდენ აქაურობას, რომ
გულს ხიბლავდენ, თვალს მოშორება არ უნდოდა, — ცი-
სარტყელასავებ ფერად-ფერადათ ამუქებდენ, ელვარებდენ,
თუმიცა მათ შორის შესაზიზღარნიც იყვენ, მაკაღითათ,
ზღვის ძღარბები, ეკლებით შემოსილნი.

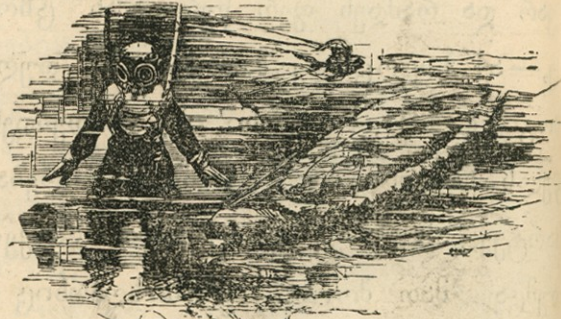
ედემის შვენებით მოხიბლული დიდხანს ვუსცქეროდი
გამტყრებული. ამ დროს სად იყო და სად არა ჩემ წინ

საშინელი აკულა გამო-
მეცხადა, სიკბობეა ჩა-
მაშხამა. ჭაი დასწევვლს
ღმერთმა! ეს ვერაფერი სა-
სიამოვნო სტუპარია! გულს

საშინელი აკულა გამომეცხადა.

კიდევ იმითი ვიმშვიდებდი,
კაკონილი მქონდა, რომ ეს ღორ-მუცელა მსეცი აბჯრო-
სან კაცს არას ერჩისო. მაგრამ უცებ თავში აზრმა გა-
მიელვა: — ბიჭოს და მერე ჩემთვის იქნება შეცვალოს ჩვეუ-
ლებს და ე რო დამეტაკოს რაღა გავაწუო? გულის ცემბ
შემიჩერდა, მუსლები ჩამეკეცა, — ცახცახი დამიწუეს, მაგ-
რამ ღმერთმა დამიფარა განსაცდელისაკან: —აკულამ ერთი
კი ამათვალიერა, ჩამათვალიერა — ალბათ მეც მსეცი რამ
ვეგონე — მერე მოიქნია ბოლო და საითკენღაც გაჭქრა,
გასრიალდა, გული გულის ალბას ჩაჯდა. თავისუფლათ
ამოვისუნთქე. ის-ის იყო არსეინათ საქმეს უნდა შევდკო-
მოდო, რომ ახლა

კიდე სხვა რა-
ღაც უშველებე-
ლი მსეცი მო-
მევილინა — პირ-
დაპირ ჩემზე და-
ურიდებლათ მო-

ჩალაც უშველებელი მაცეცე პირდაპარ ჩემზე
დაურიდებლათ მოდიოდა.

დიოდა. — ღმერ-
თო ჩემო ე რა უბედური დღე გამითენდა თქვენი ჭირი-
მეთ! გულმა ისევე მაგა-მუცი დამაწუო, რაქენა და როგო-

მ ა რ გ ა ლ ი ტ ი

რბეუნა? მოდი თოკს ჩამოვკრა, მეტი რა გზაა.. ჩემ ბედზე აკი რაღაც ცხოველმა თავის თეთრი შუქით არე მარე არ გამინათა! აკი არ ვიცან ვინც ბძანდებოდა ჩემი მტერი: იცით ვინ იყო? წარმოიდგინეთ უხარ-მასარი კუ, უოვლად უვნებელი ცხოველი, ერთი ისეთი სიცხელი კი წამსკ-და, რომ ჩემმა ხარხარმა ზღვა შეანძრია — „კუმ ფეხი გამოჰქუო-მეც ნახირი ნახირაო“ სწორეთ აქ გამოდგა ეს ანდაზა. მაგ-რამ ჩემმა უსომო ხარხარმა კინაღამ სული შემიგუბა.

სუნთქვა რო თავის დონეზე, წესზე დამიდგა, დავიწვე-სტეიალი ზღვის ძირზე და ლოკოკინების გროვება. უც-ხოთ, ნახათ განათებული ოკეანეს ბაღ-ბაღნარი რაღაც თავისებურ ფერად-ფერად სურათებს წარმოადგენდა, ცხო-ველთა გროვა ფუთფუთებდა, ფუფუნებდა. რამდენიმე ბიჯი-რო გადავდგი, ჩემი უურადღება რაღაც ნაირმა ლურჯმა შუქმა მიიზიდა, გულმა ვვლარ მოძითმინა, ახლოს მივედი და წარმოიდგინეთ ჩემი გაკვირვება. მარჯანის კლდის ნა-

ხარჯანის კლდის ნაპირზე ღვი-
ნის ბოთლი კი ეგდო!

პირზე ღვინის ბოთლი კი ეგ-დო! ბოთლზე ეწერა; „ქარ-თველთა მადანია „შუამავალი“ ტელეფონი № 444. ნამდვი-ლი კახური ღვინო ქართველ მევენახეთა ამხანაგობისა. ფასი 50 კაპ.“ ამ მოულოდნელმა ამბავმა სწორე მოგახსენოთ ძრიელ გამაოცა. კახური ღვი-ნის ბოთლმა, უადგილო ადგი-

ლას, ისე მასიამოვნა, რომ თვალები სისარულის ცრემლებით ამეკსო და ცარეილა ბოთლს ისე მოვეხვიე როგორც ძმა და თვისი — ეელში რამდენჯერმე ვაკოცე. რას ბძანებთ, აბა რამდენი რამ მომაგონა — სად კახეთი და სად ავსტრალია! ავსტრალია იქით იუოს ზღვა — ოკეანეს ძირი... მკითხველს უნდა მოვასსენო, რომ მეც კხლებივართ ოქროს ფურცლოვან კახეთში — წინანდალში მემარნეთ უხუცესი გახლდით ხელმწიფის მამულში.

დიად ფიქრებმა შორს, შორს გამიტაცეს და კიდევაც ბევრი რამ მომაგონდებოდა, მაგრამ ამ დროს რაღაც ზატარა თევზმა მიკბინა მარჯვენა ხელში და ოცნებიდან გამომაფხინსლა. ეს არა მკითხე სტუმარი შორს გავაგდე და მარგალიტის ლოკოკინებს დაგუწეე გროვება, მაგრამ დიდ ხანს ვეღარ გავძეულ წეაღში და ჩემის ნამოვარით ამთრის ნავსე.

ასე და ამ გვარათ, ათასნაირ მარცხით და სიფათით დაიწყო ჩემი ნადირობის საქმე. მერე კი, ღვთის წეალობა გაქვსთ, გამოვიცადე, დღეში 110 წევილი მარგალიტის ლოკოკინა ამაქონდა, თუმცა კი აქ მცირე ნანადირევით ითვლება, მით უფრო რომ ლოკოკინებში სეირიანი მარგალიტი ვერა ვიპოვეთრა, ორ კვირამდე ვიმუშავე, ათასსე მეტ ლოკოკინას მოგუგროვე თავი და მერე დავიწყეთ ნაშოგნის დაფასება...

ლოკოკინების გროვა რამდენიმე დღეს კარგათ რო დალზა, იმათ სადაფებიდან მარგალიტები ამოვკრიბეთ, გაფრეცხეთ და გავაცხავეთ, რაც ცხავს გაჭევა ჟიქბატ, ჭიოტა მარგალიტს სხვა

ფასი დავადეთ, ხოლო რაც დაეიწყეთ ნამოგვის დაუსება. ცხავში დარჩა საგანკებოთ გადავარჩიეთ; —სხვილი მარცვლები ღირსების დაგვარათ ექვს ხარისხათ გავანაწილეთ. ერთ თვეს შემდეგ ზარისის ბახარში ჩემი ძვირფასი მარგალიტები კარგ ფასათ გავეიდე, რადგან ამ ჟამათ მარგალიტზე დიდი მოთხოვნა იყო. დიდ მოღაშია...
ილიკო.

ჯემს გარფილდის ცხოვრება.

XXV.

ილი ზნეობრივი ბრძოლა დასჭირდა გარფილდს იმ დღეს, როდესაც სამხედრო სამსახურში გადასვლა გადასწყვიტა. დედის ნაჩუქარ დაბადების კითხვით მთელი ღამე თეთრათ გაათენა, მასში ეძებდა ამის პასუხს: „წაიდე თუ არა საომრათაო?“ „წადიო, წადიო“ ჩასჩურჩულებდა მას რალაც იღუმალი ხმა. „მიატოვე ყველა და წადი სამშობლოსათვის საბრძოლველათო“. ამ დროს ერთ თავის საუკეთესო მეგობარს მისწერა შემდეგი: „ჩემ საკუთარ სიცოცხლეს მე არაფრათ ვაგდებ. ის ეკუთვნის საესებით სამშობლოს, ოღონდ ერთისა მეშინია: მგონი ძლიერ ცოტა სარგებლობა მომაქვს მე მისთვის“.

ომი დაიწყო. გარფილდი ჯარის ერთი რაზმის უფროსათ დანიშნეს. მივიდა თუ არა თავისი რაზმის ბანაკში, პირდაპირ სამხედრო საქმის ანბანს მოჰკიდა ხელი. რადგანაც სამხედრო საქმეებისა არა გაეგებოდა, იმისთანა სათამაშო გამოიგონა, რომლის შემწეობითაც ჯერ თვითონ შეისწავლა, რაც კი საჭირო იყო და მერე თავის რაზმს დაუწყო სწავლება... გააკეთა თავის ხელით იფნის ხიდან ჯარის კაცები და აფიცრები; ჩამოამწკრივებდა ხოლმე ამათ ერთ დიდ ფიცარზე, ხან აგებდა ხან იგებდა ბრძოლას და ამნაირათ სხვა-და-სხვა სამხედრო წესებით ვარჯიშობდა. მართლაც, სულ მოკლე ხანში, რაც კი საჭირო იყო სარდლისათვის, ზედმიწევნით შეისწავლა. მერე გახსნა სკოლა აფიცრებისთვის, სადაც ესენი თავს იკრიდენ, კითხულობდენ ხმა-მალა, სხვა-და-სხვა სამხედრო წიგნებს და სამხედრო თამაშის შემწეობით გამოცდილებას იძენდენ. ამ-

ჯემს გარფილდის ცხოვრება

ნაირი გამუდმებული მეცადინეობით, რომელიც ხან-და-ხან ექვს საათს და რეასაც გასტანდა, გარფილდმა, ისე შეენიერათ გაწერთნა თავისი რაზმი, რომ ყველას სამაგალითოთ ჰყავდათ. პირველი სამხედრო მონღოლბილობა, რომელიც გარფილდს მხედართ-მთავრისაკენ მოუვიდა, იმაში მდგომარეობდა, რომ მოენახა როგორმე საიდუმლო გზა, მეორე ჯარის უფროს კრენორის ბანაკისკენ მიმავალი და შეერთებულიყო მასთან. ამისათვის საჭირო იყო იმ-სთანა საიმედო კაცის შოვნა, რომელსაც კრენორისათვის საიდუმლო წერილი მიეტანა და არაფრის გულისთვის, თუნდაც მოეკლათ, ის წერილი მტრის ხელში არ ჩაეგდო. ბარათის წამლებს უკანასკნელი ასი მილი უნდა გაეფლო, გარდა ამისა სულ იმისთანა ადვილებში მოუხდებოდა სიარული, სადაც მემამბოხეები ესახლენ. გარფილდს ასწავლეს ერთი საიმედო კაცი ჯონ ჯორდონი. გაგზავნეს კაცი ჯორდონის მოსაყვანათ. მოვიდა ერთი მალალი, მხარ-ბეჭიანი ყმაწვილი, რომელიც გაუკვებარ მთის კილოზე ლაპარაკობდა. მთ-ს შვილი, ბუნებას ძალიან დაახლოვებით იცნობდა, დანარჩენში კი წმინდა გულუბრყვილო ბავში იყო. სამხედრო რჩევის წევრებმა ექვი შეიტანეს — ეგ არ ივარგებს ჯამუშის თანამდებობისათვისო, მაგრამ გარფილდი უცბათ მიხვდა, რომ ეს ხეპრე, უსწავლელი კაცი, საიმედო ღვთის მოყვარე ჯარის კაცი იქნებოდა.

—რისთვის მოსულხარ ომში? ჰკითხა გარფილდმა ჯორდონს.

—იმისთვის, რომ ჩემი თავი სამშობლოს შეეწირო, უპასუხა ჯონმა. — მე ღმერთს არ გვეპტრები, ინებებს — ამ ომში მოსპოს ჩემი სიცოცხლე — რაეუყოთ. გინდ დღეს გინდ ხვალ — ეგ სულ ერთია.

—მაშ იმ მიზნით მოდიოდი ომში, რომ ცოცხალი აღარ დაბრუნებულიყავ.

—ღიახ, ბატონო უფროსო.

—მოგეცემ თუ არა სიტყვას, რომ თუნდ სიკვდალს გიქადდენ, ჩემ მიერ მოცემული წერილები არავის მისცე?

—მაგაზე ექვი ნუ გექნებათ, ბატონო სარდალო.

— კარგი, მჯერა შენი სიტყვა.

გარფილდმა იმ წამსვე დასწერა წერილი თხელ ჩინურ ქალაღდზე, დაამრგეალა პაწაწა ბურთივით, გაჰხვია ტყეის ქალაღდში და გადასცა ჯორღონს; მისცეს ხელში თოფი, ორი რევოლვერი, შესეეს საუკეთესო ცხენზე და გაისტუმრეს. მთვარე ჩადიოღა, როცა ჯორღონი ბანაკიღან გამოვიღა. ნაბრღანები ჰქონღა დღისით ტყეში შეეფარებინა თავი, ლამით კი აღიონამღე დაუსევენებღათ ეჭენებინა ცხენი. ორ დღეს შემდღეგ, შეღალამისას, როცა გარფიღდი ღრღა ძიღღში იყო, ჯორღონი ისეგ ბანაკში გაჩინღა; პირღაპირ სარღღღის კარღვისკენ გაეშურა. ჩააფრინღღა მხრებში და იმღენი ანჯღღრია, რომ გამოაღღვიღა.

— ა—ა! მობრუნღდი! ცოცხალი ხარ! წამოიღახა განარებულღმა გარფიღღღღა, — ნახე კრენოროი?

— ენახე, ბატონო სარღღღო! ორ დღეს შემდღეგ აქ იქნეღბა თავისი ჯარით. მე რომ გამოგებრუნღდი — ისიც წამოვიღღა.

— ყოჩაღღ, ჯორღონ! დიღი სამსახური გაგევიწიე! ღმერთი დაგაჯიღღღღღღებს ამისთვის! წამოიღახა გარფიღღღღა და უშიშარ ჯარის კაცს ხელი მაგრათ ჩამოართეღა.

— უმორჩიღღღსათ გამღღღღღბთ, ბატონო სარღღღო! ჩაიღღაპარაკა მან მთრთოღღღღვარეგ ხმით, არ მოეღღღღღღი სწორღღღთ ამისთანა ჯიღღღღღს...

გარფიღღღი ჯარის კაცებს ძაღღიღან უყეღარღათ. მისი გუღღღისათვის არც ერთი თავიღანთ სიცოცხღღღეს არ დაზოგაღღღენ. ერთხელ სარღღღღის ნახეღა მოინღღღღა მეორე რაზმის ერთღმა ჯაშუღღღმა და დანიღანა თუ არა. გარფიღღღი, ხელი მაგრა დაუჭირა და შეჰყვირა:

— ჯიღ!

— ეინა ხართ? ჰკიღხა გაკვირებღით გარფიღღღღა.

— შენი ძეღღი ამხანაგი, ჩემო ჯიღ! რომ გაეიღღღენე, ოგიღს უტატში მოგროვღღა ჯარი, რომღღის უფროსათაც ჯემს გარფიღღღი

იქნებოა, ვიფიქრე ეს ჩემი ჯიმი ხომ არარის ნეტავი, „მწუხრის ვარსკვლავზე“ რომ ამხანაგათ ვიყავით მეთქი და გამოვიქეცი შენსკენ.

—ნუ თუ შენ ხარ, გარრი? წამოიძახა გარფილდმა და მეგობრულათ ჩამოართვა ხელი. მხოლოდ ახლა იცნო მან სიცხისაგან დამწვარ, ტანისამოს-შემოფლეთილ ჯარის კაცში, გარრი ბროუნნი, მატროსი, რომელიც ისე დაუმეგობრდა მას არხით მოგზაურობის დროს.

—ბატონო სარდალო, უცებ შესცვალა ბროუნმა მეგობრული კილო,—მზათა ვარ გემსახუროთ; რაც გინდათ მიბძანეთ.

გარფილდმა მხიარულათ ჩაიციხა.

—აი, მეც სწორეთ ამისთანა ჯაშუში მეჭირება, თქვა მან და ბროუნნი თავის რაზმში ჩაირიცხა. გარფილდი მას ძალიან ენდობოდა. ბროუნს ოგიოს მდებარეობა ზედმიწევნით ჰქონდა შესწავლილი; იგი გააგზავნეს რომ მტრის ბანაკი გარშემო შემოეცლო, შეეტყო ჯარების დაწყობილობა და დაახლოვებით ის, თუ რამდენათ ძლიერი იყო მტერი. რასაც მიანდობდენ, ყველაფერს დიდი გამარჯვებით შეასრულებდა ხოლმე.

გარფილდის რაზმში ასამდე აირამის ინსტიტუტში სტუდენტათ ნამყოფი ჯარის კაცი იქნებოდა. ერთხელ ორივე მხარე მედგრათ იბრძოდა. ეტყობოდა გამარჯვება უდაბურ ტყეში ჩასაფრებულ მოწინააღმდეგეებისაკენ იყო. ბევრი ახალგაზდა დაეხოცა გარფილდს. თვითონ ამ დროს რამდენიმე ჯარის კაცით იქვე კლდის თავზე იდგა; აღელვებული ბრძოლას დასცქერდა და თავის გულად მეომრებისთვის მხურვალეთ ლოცულობდა. ყოველ წამს დამხმარე რაზმის მოსვლას ელოდენ, მაგრამ ის არა ჩანდა. მტერი კი თანდათან უფრო და უფრო ძლიერდებოდა. მდგომარეობა საშიშარი იყო. ერთი წამის დაკარგეაც არ შეიძლებოდა. გარფილდმა უკანასკნელი საშინელი საშუალება იხმარა. გადიძრო ნაბადი და დაუყერა თავისთან მყოფ აირამელ ახალგაზღობას, რომლებიც მას ახლო ჰყავდა, როგორც საშველი რაზმი:

— მომყევით, ყმაწვილებო! გაუმარჯოს ჩვენ ჯარს! ეს მამაცური ძახილი ახალგაზღვრებამ ერთიხმით გაიმეორა და პაწია ჯგუფი, გარფილდის წინამძღოლობით, შეეარდა საშინელ ომში. უშიშარი მეომრები თითქმის მიფრინავენდნ ამხანაგების გამოსახსნელათ.

მზე ის იყო გაღიხარა და დასაეღეთის მთას უნდა ამოჰფარებოდა. ამ დროს უცბათ გამოჩნდა, ვარსკვლავებით მოჭვდილი დროშა; მოდიოდა შელდონი დამხმარე რაზმითურთ. ამის დანახვაზე მტრის ბანაკში არეულობა მოხდა, მათი სარდალი, აირამელებისაგან ექვსი ტყვიით განგმირული, უსულოთ დაეცა.

— გამაღობთ, ძმებო! თქვენ იხსენით ჩვენი ჯარი! მხიარულათ შესძახა გარფილდმა თავის უწინდელ ამხანაგებს, რომელთაც ის ის იყო მტერი გააქციეს და დაბრუნდნ. ამ ომში ჯემს გარფილდმა ბევრჯელ დამტკიცა თვისი გულადობა. ერთხელ აუცილებლათ საჭირო იყო ღენერალ თომასისათვის შეეტყობინებინათ, რომ იგი საჩქაროთ მოშველებოდა დამარცხებულ ჯარს. არავინ არ კისრულობდა ამ მინდობილობის ასრულებას, რადგანაც ამბის წამღებს იმ გზაზე უნდა ეელო, რომელზედაც მტრის საყარაულოები იყო გამწყობილებული. გარფილდმა თვითონ იკისრა ამბის წალეგა და ამით ძალიან გააკვირვა მხედართ-მთავარი როზენკრანცი, რომელმაც გაუწოდა ხელი გულად ღენერალს და ათრთოლებულის ხმით უთხრა!

— ღენერალო, შეიძლება, ჩვენ ვეღარ ვნახოთ ერთმანეთი. გაკურთხოსთ უფალმა.

თუ რომ გარფილდი იმისთანა შესანიშნავ ცხენზე არა მჯდარიყო, მტრის უთვალავი ტყვია ბოლოს მოუღებდა. როდესაც მიაწია იმ ადვილამდე, სადაც ღენერალ თომასის რაზმი იდგა, ყველა აფიცრები გაცელებული მიეგებნ წინ.

— გარფილდო, ნუ თუ ცოცხალი ხართ? დაიძახა სიხარულით ერთმა ღენერალმა. სწორეთ რაღაც სასწაულს გადაურჩინიხართ!

მაგრამ გარფილდი არაფერს არ ხედავდა და არაფერი არ ესმოდა. მისი თვალები ეძებდნ რას, ვინც იყო მიზანი მისი საშინელი

გულადობისა. დაბლა, ბორცვის ძირას, მცირე ამაღის წინ, იდგა მამაცი ლენერალი თომასი. გარფილდმა ერთ წამს ცხენი შეაჩერა, ააპრო ზეცისკენ ხელები და თვალცრემლიანმა წარმოთქვა!

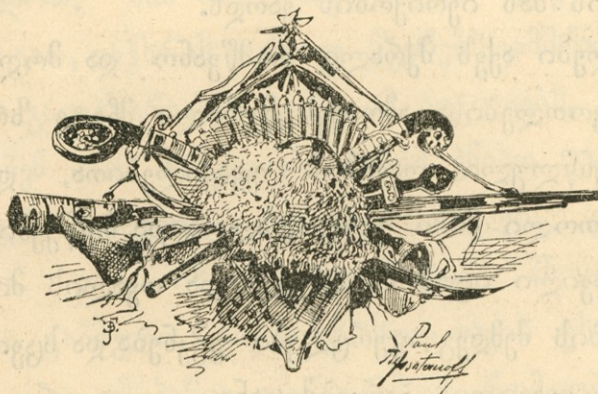
—აგერ ის! შენ დაიფარე მისი სიცოცხლე, უფალო, ახლა ჩვენი ჯარი არ დაიღუპება.

თომასმა, მართლაც, გაიგო თუ არა გარფილდისაგან რაზმის გაჭირვებული მდგომარეობა, გაეშურა მისაშველებლათ და დაამარცხა კიდევ მტერი.

ამ შემთხვევაში ჯარი უმთავრესათ ლენერალ გარფილდის თავდადებულმა გულადობამ იხსნა.

პატუა.

(შემდეგი იქნება)

საპირველბანი გუნაგისა.

5.

ვარდი იერიქონისა (la rose de Jericho).

ვარდი იერიქონისა არ არის იშვიათი ვეაგილი, მაგრამ მით მანც საკვირველი მოვლენაა. მოდის ვეელგან — აღმოსავლეთის თბილ ქვეყნებში. ჰქვიან მას სხვა-და-სხვა გვარი სახელი და ხალხი კი საზოგადოთ ეძახის მას იერიქონის ვარდს.

ფოთლები აქვს მქრალი მომწვანო და მოღვრედილი. შუაგულ ფოთლებისა ამოაქვს წვრილი მხატე ზრო (ღერო), შეკუნწლული ლამაზის ვეაგილებითა, და რამდენათაც ფოთოლი მისი უსიცოცხლოა და მოწეენილი, იმდენათ ვეაგილი იცის მსიარული და თვალის მიმტაცი.

აევაგების შემდეგ ფურცლები უჭკნება და სცვივა; ზრო იხრება და ვეაგილის ჰარკებში ანუ, უკეთ რო ვთქვათ, მის ხოჭიჭში მხადღება ახალი მარცვალი, სრულდება თესლი.

აკერ მარცვალიც მომწიფდა, ნიადაგი მას მიიღებს, აღმოაცენს, შეიქმს ნაყოფიერათ. თუ სიცოცხლის მომნი-

ჰე წვიმას გამსადებული ჰქონდა ადგილი და განასლებული მიწა, მაშინ შიში არა აქვს, ეველათფერი კარგა მოსდება: თესლი იხარებს, მცენარეთ გადიქცევა და თავის მსრიავაც ახალ ევავილს, ახალ თესლს გამოიტანს.

ხოლო თუ გვაღვა და დედამიწა გამხმარია, ვარდი იერიქონისა შეიკავებს თავს, არ გამოიმეტებს თავის საუვარელ თესლს და არ ანდობს ნიადაგს, რომ, ვინიცობაა, უღმობელმა მსემ არ ამოსწვას გავარვარებულ მიწაში მისი ნორჩი მარცვლები, — მისი იმედი, მისი ნუგეში.

იგი ცოცხლობდა, ჰქვაოდა, რომ აღმოეცენა მარცვლები, გაეჩინა შვილები და მიენიჭებინა მათთვის სიცოცხლე და სიხარული. იმას არ შეუძლიან გაიმეტოს ისინი სასიკვდილოთ. მაშ რას იხავს ახლან? დაჰხრის ზროს უფრო მეტათ, დაჰხრის აგრეთვე წვერებს გამძრალი შტოებისას და გადაჰხურავს ეველა იმ ადგილებს, სადაც კი განისვენებენ მისი მარცვლები. რომ ჰნასო ესე დამჰკანარი, ტოტებ დაძვებული და დაკრუნხული, კეკონება — მკვდარიაო. არა, ის ისევ ცოცხალია, მხოლოთ ღრმა ფიქრებშია გაბმული. ფიქრობს სულ თავის უსუსურ მარცვლებზე და იმ ჰაწია ევავილებზე, რომლებიც მათგან აღიბადებინან.

დგება ბოლოს საათი, დანიშნული ბუნებისაკან, როდესაც მიწას უნდა მიჰბარდეს ეოველივე მარცვალი. ბუნე-

ბამ არც იცის არავისი ცდა, უუვარს რომ ვუვლანი ემოწი-
 ლებოდენ.

მაგრამ ამავე დროს ნიადაგი ჯერ ისევე ხმელთა, მი-
 წა თონესავით გახურებული, რა სატანჯელია, რა ჯოჯო-
 ხეთია დედა-მცენარისათვის! ნეტავ თუ რითი გათავდება
 ეს ამბავი?

სასწაულთ-მომქმედი, ვარდი იერიქონისა ჭფარავს და
 ჭმალავს რაც კი შეუძლიან თავის მარცვლებს თვისი და-
 მკენარი და გამხმარი შტოებით და განიზრახავს ამასთა-
 ნავე ფრიად საკვირველ მოკსაურობას, რომ კადიუვანოს
 თავისი შვილები უფრო საიმედო და უფრო ნაყოფიერ
 მიწაზე. ცოტ-ცოტაობით ითავისუფლებს მიწიდან ძირს,
 რომლითაც ის მიჯახჭეული იყო ნიადაგს; როგორც ნამდ-
 ვილი თავგანწირული მშობელი დედა შვილის გულის-
 თვის განჭმორდა მიწას და მხოლოდ ერთი ბეწვის სიმს-
 ხო ფესვით-ღა არის მასთან შეკავშირებული. მაშ რაღას
 ელის, რატომ არ იწეებს მოკსაურობას? ელის ქარს: და-
 ჭქროლავს ქალი და აიტაცებს მადლა ჭაერში, რომ გა-
 დიტანოს სადმე წელის პირას ან ტუის პირებში.

იქ, ამ ჭაერთ მკსაურობას შემდეგ, ვარდი იერი-
 ქონისა მიეთვისება სველ მიწას; გამოფხისხლდება ღრმა
 ძილიდან, გამოერკვევა მწარე ფიქრებიდან; გამხიარულდება,
 ამწვანდება, აჭხსნის არტახებს თავის მარცვლებს და ჩა-
 აბარებს ნაყოფიერ დედამიწას.

მაგრამ, როგორც კი განჭმორდება ის თავის საუბარულ შვილებს, თვითონაც სრულიათ ბოლო ედება, — კერუნჩხება გამხმარი შტოები, ეკარება ფერი და ეძლევა კვლავ გამოურკვეველ ძილს.

იქნება კიდევ გამოფხიზლდეს, გამოიღვიძოს, მაგრამ აუვაგებით კი არასოდეს აღარ აუვაგდება.

ან კი რაღა საჭიროა მისთვის აუვაგება? მან სამაგალითოთ გადაარჩინა სიკვდილს თავისი მარცვლები, რომლებიც თავისის მხრივ აღმოცენდებიან, აუვაგებიან და ისევე გაუფრთხილდებიან თესლს, როგორც უფრთხილდებოდა მათ მათი მშობელი დედა.

ლადო აღნაშვილი.

ქურდი და გვადელი.

იგავი.

რთი კაცი მივიდა მღვდელთან და უთხ-
 რა:

— მამაო, ნუ გამიჩინებდი, ნება
 მიბოძე, ჩემი დარღები გაგიჩინარო და
 შენგან შევლავ ვითხოვო.

— თქვი, შვილო, მაგისტვის რა
 ბოდის იხდი, მიუგო სულიერმა მ-
 მამ.

— რა ვქნა, შენი ჭირიძე. ცოდვი-
 ლი ვარ: სიურმიდან დაწყებული ვიდრე აქამომდე ჩემი
 დღენი ავ-კაცობაში და ქურდობაში გამიტარებია. ახლა
 მსურს სული მოვიგო, წყნ-სასიათი გამოვიცვალო და
 ამიტომ მიჩნე, დუთის გულისთვის, რა გქვას დაუად-
 გეო?

— შვილო, მიუგო სუცესმა: მაგისი გზა ადვილი

და ერთათ-ერთია: ავ-კაცობა — ქურდობაზე სელი აიღე და სურვილ აღსრულებული შეიქნებიო.

აღ. მ — შვილი.

ვარდი და მაყვალნი.

 ასა კეცხარ? რა უშნო რამა ხარ! ეუბნებოდა ვარდი მაყვალს, — სიძახინჯესთან ერთათ დიდი უსრდე-ლიცა ეოფილხარ, თვარა ნუ თუ არ კეცმის, რომ შენი ალაგი აქ არ არის? მე ძალიან მიკვირს, რათ გამ-ლევენ ჩემ გვერდით ამოსვლის ნებას!

— შენეირო ვარდო, უნასუნა მაყვალმა: — ძართალია, მე შენსავით ლამაზი არა ვარ, გარშემო შენსავით სანამო სუნელებას ვერ ვავრცელებ, ჩვენ რომ შემოკვხედოს ვინმემ და გარეგნობით დაგვაფასოს, რასაკვირველია, შენზე იტყვის, ამას უკეთესი ხილი ეცოდინებაო, მაგრამ როდესაც ვუვაილი ხილათ იქცევა, რას იძლევი შენ მა-შინ? — მაგარსა და გამოუსადეგარ ასკილს... — როდესაც ჩემი ხილი დამწიფდება, ბავშები კი არა, დიდებიც კი მოკროვდებიან ჩემ გარშემო.

ამიტომ ჩემთან ეოფნას ნუ უკადრისობ ძსოლოთ ისთვის, რომ მე ლამაზი არა ვარ.

ლილია.

შ ა რ ა დ ა .

(წაწმოდგენილი თ. კანდელაკისაგან).

ჯერ ღედა არ შობილიყო,
 შეილი ზეცას მიდიოდა;
 შიგ მოეჭეც და სიმწარით
 თვალთ ცრემლები მომდიოდა.

ამ საკვირველ რამეს თავში,
 რომ ხმოვანი მიემატოს,
 ბევსა ეპოვებთ შესაბრალისს,
 უღედმამოს მარტოთ-მარტოს!

მერე იმ „ბევს“ ასოები
 რომ აქა-იქ გადუტანოთ, —
 საჭმელ რამეს გავიკეთებთ,
 რომ სუფრაზე მივიტანოთ.

ვინც ამ საჭმელს თავს და ბოლოს
 სამუდამოთ მოაშორებს;
 გაუფუტებს ვაზსაც, პურსაც
 და ღვინოსაც აუშმორებს! .

ხ ა ლ ხ უ რ ი.

(წარმოდგენილი ი. გარსევანაშვილისაგან).

ქართლი იმიტომ დავტოვე
თოვლს დასდებს, აღარ აიღებს,
თუ მოსავალი რამ მოვა,
მოვა ბატონი, წაიღებს;
თუ მასაც რამე გადარჩა,
იმასაც ქარი წაიღებს.

(წარმოდგენილი ალ. სოლოლაშვილისაგან)

მე რომ ჩემ ამბავს მოგიყვე,
მეტყვი: ვაი შენი ბრალი;
წალკას ავაგე დუქანი
დავაყენე დახლიდარი,
გავიარ გამოვიარე
„უპრაგუნოთ“ გადაეკარი.
დაეჯექ და ვიანგარიშე
დამდებია დიდი ვალი,
დელა ჩემი მეუბნება,
ვაი, შეილო, შენი ბრალი.

ა ნ დ ა ზ ე ბ ი.

(ჩაწერილი ვ. ბიბილაშვილისაგან ს. შერთულში)

შენ ჩემო სიკეთეო, საცა წაველ მიკეთეო.

ნაშოვარი ნუ გშურსო და ნათხოვარი ნუ გძულსო.

(წარმოდგენილი ვანოსაგან).

წისქვილში ეინც მიდიოდა, საფქევს ფქვამდა;
ეინც ამბავს ტყობულობდა, მშიერი რჩებოდა.

სიტყვების გამოცანა.

(წარმოდგენილი უაღვა ნათამისაგან)

2 3

1	2	3		
4				
5	6	7	8	9
10				
11	12	13	14	15
16				

- 1) 12, 9, 15, 13, 2, ქართველ წმიდა გვირის სახელ
- 2) 2, 8, 9, უარს რა სიტყვით იტყვიან?
- 3) 2, 1, 9, 10, 11, პირველი კაცის სახელი.
- 4) 7, ქართული რომელიმე ასო
- 5) 6, ქართული ქორონიკონი 3
- 6) 14, კიდევ ქართული ქორონიკონი 10.
- 7) 1, 2, 3, 4, 5, 16 ერთი დიდებული ქართველი

მეფის სახელი,

გამოიცანით ყველა, ეს სიტყვები და ასოები ჩასვით ყველა თავ თავის უჯრაში, როგორც არის ნაჩვენები და შემდეგ თავიდან რომ წაიკითხოთ უნდა გამოვიდეს ერთი ჩვენი ძველი მწერლის — პეტრის სახელი და გვარი.

№ IV გამოცანებისა.

შარადა: ქართველი.

ეპიტეზისი: ჯეჯილო, მწვანეთ შემკულო, ნამუშევარო გლეხისო, შენ აქმევე საწყალოსა პურსა, ნაკურთხო მაცხოვარისო.

რებუსი: 1 აზამბურელი თათარი ღორის თავს მეცილებოდა, 2 ქათამი წყალს დაღვეს და ღმერთს შეხედავს.

გამოცანა: ბოლოკი, კუჭი, თხილი.

რებუსები ახსნეს: თბილისში: საშა ნაკ. ციციშვილის ქალმა იეანე, დაილოვმა, სახელოსნო სასწავლებლის მოსწავლემ, ვას. ახო. ზამემ, ნათელა-ახნაურო სკოლის მოსწავლემ, ლადო ბულუსოვმა. ქიათურაში: ს. თოდრიამ.

რედქტორ-გამომცემელი ან. თუმანიშვილი-ქართლის.

